

Goed omgaan met dementie

**Praktijkvoorbeelden
uit de
provincie
Noord-Brabant**

Tilburg, november 2011

Provinciaal Coördinatiepunt
RDO's Noord-Brabant

Colofon

Uitgave van het Provinciaal Coördinatiepunt RDO's Noord-Brabant/Zet,
november 2011

Redactie:
Hilde Stoop

Foto's:
© AlzheimerNederland, afdeling Uden-Veghel
De foto's zijn gemaakt tijdens Creatieve werkplaats-bijeenkomsten in het Pieter Breugel Centrum voor Kunst en Cultuur Veghel of zijn eindresultaten van deelnemers aan de Creatieve werkplaats.

Productie:
btz 's Hertogenbosch

Deze uitgave wordt (mede) mogelijk gemaakt
door subsidie van de Provincie Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant

ISBN: 97 890 792 64 001

Deze uitgave is gratis als digitaal pdf-bestand op te vragen bij
hstoop@zet-brabant.nl of cdongen@zet-brabant.nl

Zes jaar geleden kwam dementie hoog op de politieke agenda. Provinciale Staten van Noord-Brabant besloten unaniem dat mensen met dementie en hun mantelzorgers extra aandacht zouden krijgen. In eerste instantie ging de aandacht vooral uit naar kleinschalig wonen.

Op advies van de Provinciale Raad Gezondheid en de Programmaraad Zorgvernieuwing Psychogeriatricie hebben we onze inzet uitgebreid. Daarbij is het uitgangspunt altijd het verbeteren van kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun mantelzorgers. We zijn daarover in gesprek gegaan met onze partners. Daaronder gemeenten, alzheimer afdelingen, ouderenbonden, zorginstellingen en welzijnsorganisaties.

Ons beleid haakte aan bij bestaande initiatieven, zoals het ondersteunen van regio's die meededen aan het Landelijk Dementie Programma. Maar we zochten ook nieuwe wegen. Zo hebben we in 2007 de Ontwerpwedstrijd Dementie uitgeschreven. Studenten, mantelzorgers en mensen die werken in de zorg: we riepen ze op om mee te doen en ideeën in te sturen voor producten voor ontspanning en tijdverdrijf voor mensen met dementie.

Tot onze verassing deden heel veel jongeren mee aan de wedstrijd. Deze vorm sprak jongeren blijkbaar zo aan dat ze zich in het onderwerp gingen verdiepen. Een aantal heeft zelfs stage gelopen in een verpleeghuis om zich te verdiepen in behoeften en wensen.

De kwaliteit van de inzendingen was hoog. Uiteindelijk hadden we twee winnaars. De Klessebessers, een interactieve opstelling voor groepen. En NostalgieMedia, een tijdschrift dat de zintuigen prikkelt en dat mensen met dementie ook zelfstandig kunnen lezen en beleven. Twee prachtige ideeën, die ook echt gerealiseerd zijn.

Er zaten nog meer goede ideeën bij zoals Terugblik en Mbook. In 2008 werden de producten en ideeën geëxposeerd tijdens de Dutch Design Week in het Regionaal Historisch Centrum in Eindhoven.

We hebben ons beleid voortgezet door twaalf Regionale Dementie Ondersteuningsnetwerken te ondersteunen in Brabant. Doordat welzijnsorganisaties en informele (zorg-)organisaties verplichte partners zijn in deze netwerken, zijn grote stappen gemaakt.

Ieder netwerk heeft zich naar behoeften van de regio kunnen ontwikkelen. Daardoor is ook diversiteit ontstaan en is het mogelijk dat netwerken ervaringen kunnen delen en van elkaar leren.

In het delen van deze kennis heeft Stichting Zet een belangrijke rol gespeeld via het coördinatiepunt. Het organiseren van de jaarlijkse netwerkdag was hier een goed voorbeeld van. Afgelopen jaar was deze in het provinciehuis en het was voor mij inspirerend om te spreken met al die enthousiaste mensen, die zich met hart en ziel inzetten voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Op 1 december 2011 sluiten we het officiële traject van de RDO's en ons beleid af. Natuurlijk gaan de netwerken zelfstandig verder en blijven wij ze op afstand volgen. Als provincie kunnen wij met succes ons deel (signaleren, agenderen en verbinden) afsluiten. In heel Brabant staat dementie op de agenda.

In dit boekje vindt u allemaal goede voorbeelden van activiteiten en diensten voor mensen met dementie. Ik hoop dat dit boek u inspireert en eraan kan bijdragen dat mensen met dementie en mantelzorgers zo lang mogelijk deel kunnen nemen aan onze samenleving.

Brigite van Haften – Harkema
Gedeputeerde Cultuur en Samenleving

Regionale Dementie Ondersteuningsnetwerken: samen sterk in omgaan met dementie in Brabant

Brabant wordt geconfronteerd met een sterke dubbele vergrijzing en een tekort aan zorgcapaciteit. Hierdoor zal het aantal ouderen met psychogeriatrische problemen ook in de komende decennia onrustbarend stijgen. Volgens de Gezondheidsraad (2002) zal over 40 jaar één op de 44 Nederlanders lijden aan dementie. Mensen met dementie zullen meer en langer dan voorheen thuis blijven wonen. Daarmee neemt de druk op de mantelzorg én de thuiszorg nog verder toe.

'Dementie is een ernstige en uiteindelijk fatale aandoening die berust op een voortschrijdende achteruitgang van het functioneren van de hersenen. Een beschrijving van dementie in louter medische termen is niet toereikend om de draagwijdte ervan te karakteriseren. De gevolgen ervan voor de persoon zelf en voor zijn omgeving zijn dramatisch.' (Advies Dementie, Gezondheidsraad, 2002)

Naar schatting wordt het aantal mensen met dementie in 2010 in Brabant geschat op 32.000. In 2030 zal deze groep toenemen tot ruim 54.000.

Tabel 1 Schatting van het aantal mensen met matige en gevorderde dementie in Brabant

Populatie dementie	2010	2015	2020	2030
Totale groep	31898	37051	42108	54426
40 t/m 64 jarigen	3548	3550	3628	3440
65-plussers	28350	33501	38480	50986

Bron: *Factsheet reeks Gemeente, dementie is ook uw zorg!* Facts & Figures Programmaraad Zorgvernieuwing Psychogeriatric, 2009

Het ziekteverloop dementie varieert van mens tot mens. De behoefte aan begeleiding, hulp en/of zorg verschilt sterk per patiënt en wordt mede bepaald door de, al dan niet aanwezigheid, van adequate mantelzorg.

Het mantelzorgnetwerk rond een persoon met dementie wordt geschat op drie personen. Deze zijn intensief bij de zorg en begeleiding betrokken. Het leeuwendeel van de zorg rust op hun schouders. Het merendeel van de mantelzorgers zijn partners, die vaak ook al een hoge leeftijd hebben bereikt en (schoon-)dochters.

In 2010 zijn in Brabant maar liefst 96.000 mantelzorgers betrokken bij de zorg voor een familielid, vriend of kennis met dementie. Van deze groep voelt zich 18% ernstig belast en 64% matig belast. 98% ervaart problemen in de zorg. Een op de vijf mantelzorgers geeft aan dat zij gezondheidsproblemen hebben als gevolg van fysieke en emotionele overbelasting. Het gaat dan om oververmoeidheid, slapeloosheid en depressie. Bovendien zijn mantelzorgers zelf vaker ziek. Mantelzorgers blijken problemen te ondervinden door gedrags- en stemmingsproblemen van de patiënt, zoals boosheid, achterdocht, tegendraads zijn, ontremming en lusteloosheid. Verder noemen zij overbelasting door de 24-uurszorg die iemand met dementie nodig heeft en weerstand tegen opname, waardoor opname wordt uitgesteld. (Nivel, 2009).

Overbelasting betekent niet alleen een risico voor de mantelzorger, maar ook voor de mens met dementie die hij of zij verzorgt. Uit eerder onderzoek van de Vrije Universiteit blijkt dat mantelzorg niet zelden ontspoot. Overbelaste mantelzorgers worden eerder verbaal of fysiek agressief tijdens het zorgen voor hun naaste. (TVVonline, d.d. 22 juni, 2009). In 2020 zullen er in Brabant naar verwachting 130.000 burgers zijn die mantelzorg geven aan personen met dementie.

Dementiepatiënten leven gemiddeld zo'n acht jaar met de ziekte. Van die acht jaar wonen zij ongeveer zes jaar thuis. Op dit moment woont 70% van de doelgroep 'zelfstandig' thuis en ontvangt 30% van de totale groep mensen met dementie 24-uurs zorg en toezicht met verblijf. Naar verwachting zal het percentage thuiswonenden in de periode 2010 – 2030 nog verder groeien naar 75%.

'Goed kunnen omgaan met dementie' is de sleutel

Om een goede kwaliteit van leven voor zowel de persoon met dementie als de mantelzorger te behouden en om goede kwaliteit van 'zorg' te bieden is het 'goed kunnen omgaan met dementie' een sterk bepalende factor. Sleutelbegrippen zijn: bewustwording, herkenning, erkenning, kennis hebben over het ziektebeeld, het verloop, omgangs- en benaderingswijzen en hulpmogelijkheden, acceptatie en hantering.

Behoeftes aan expertise

Goed kunnen omgaan met dementie vraagt om expertise op het gebied van de sociale aspecten van dementie. Een zeer grote behoefte die bij cliëntsystemen, de directe omgeving, de samenleving en bij (informele) hulpverleners leeft. Zo komt uit de resultaten van de Nivel-onderzoek (2009) naar voren dat 98% mantelzorgers problemen ervaren in het omgaan met dementie en grote behoefte hebben aan adviezen en informatie over hoe zij kunnen omgaan met gedragsproblematiek en cliëntstelsel-begeleiding.

Dichtbij en laagdrempelig

Een van de door de primaire doelgroep ervaren knelpunten is het in sociaal isolement verkeren. Investeren in voorlichting, doorbreken van taboes, vergroten van participatiemogelijkheden in eigen buurt of wijk kan bijdragen aan het voorkomen van sociaal

isolement en verlichting van zorglast binnen het cliëntsysteem. Zowel mantelzorgers als mensen met dementie zijn gebaat met emotionele steun en opvang in hun directe leefomgeving zodat zij zo lang mogelijk op hun eigen vertrouwde wijze kunnen blijven leven in hun eigen huis en buurt. Dit vraagt enerzijds om bewustwording, herkenning en acceptatie van en anderzijds om mobilisatie van de krachten in de buurt. Door dicht bij de primaire doelgroepen (mensen met dementie, mantelzorgers, buurt/wijk en vrijwilligers) een laagdrempelig aanbod te bieden, bestaande uit voorlichting, informatie en advies, cliënt(systeem)begeleiding, ontmoeting en ontspanning (inclusief verlichten van zorg), kan een wezenlijke bijdrage geleverd worden aan het goed kunnen omgaan met dementie en het verhogen van de kwaliteit van leven voor de thuiswonende mensen met dementie en zijn mantelzorger.

Het concept Regionaal Dementie Ondersteuningsnetwerk

Om bovenstaande doelen te bereiken is het concept Regionaal Dementie Ondersteuningsnetwerk in 2007/2008 ontwikkeld. In dit netwerk werken minimaal de volgende partijen uit het werkgebied van het netwerk samen:

- alle intramurale zorgaanbieders in het werkgebied
- GGZ
- Alzheimerafdeling
- ziekenhuis/GAAZ
- thuiszorg
- welzijnsorganisatie
- en indien aanwezig Steunpunten mantelzorg / informele zorg.

Via het RDO worden actoren in de dementiezorg gestimuleerd om vooral expertise te ontwikkelen en/of aan te bieden die het goed kunnen omgaan met dementie in de thuis-situatie bevordert en de draagkracht van de directe omgeving en de buurt/wijk versterkt.

Het doel van de RDO-netwerken is het bevorderen van ondersteuning aan mensen met dementie en hun mantelzorgers, vrijwilligers en professionals, zodat:

- men beter kan omgaan met dementie;
- de draagkracht van de mantelzorger vergroot en de zorgbelasting verlicht wordt;
- het sociale isolement van mensen met dementie en hun mantelzorgers doorbroken kan worden en
- participatie gestimuleerd wordt.

Het Regionaal Dementie Ondersteuningsnetwerk (RDO) is als innovatief concept in 2008 geïmplementeerd in de provincie Noord-Brabant. Dankzij financiële steun van Provincie Noord-Brabant hebben 12 netwerken het projectleiderschap voor de periode 2008 – 2011 kunnen invullen om de netwerktaken te realiseren en te coördineren. Het concept RDO is een voorbeeld van best practices in de dementiezorg.

Functies van het RDO

Om de doelen van het RDO (de netwerkorganisatie) te bereiken kent het RDO-netwerk de volgende functies:

1. Kennis verspreiden
2. Informeren (breed)
3. Adviseren
4. Helpen bij de zoektocht naar hulp
5. Bieden van scholing en training
  - 5.a Scholing en ondersteuning van professionals
  - 5.b Leerplaats
  - 5.c Training van mantelzorgers en vrijwilligers
6. Signaleren van knelpunten ten behoeve van beleid
7. Cliëntsteembegeleiding en opbouw van sociale netwerken rond cliëntsystemen
8. Stimuleren van de implementatie van 'best practices of care'
9. Optioneel: onderzoek doen naar geschikte, succesvolle omgangs- en ondersteuningsmethodieken voor het cliëntstelsel en zorgverleners

Overdraagbaar maken van goede praktijken

Een van de doelstellingen van de Regionale Dementie Ondersteuningsnetwerken (RDO's) is het verspreiden van kennis over expertise, goede praktijken, goede vormen, methodieken, nieuwe initiatieven etc. en zo overdraagbaar te maken naar anderen. Niet alleen binnen het eigen RDO-gebied, maar binnen de gehele provincie en over de grenzen hiervan heen.

De 12 RDO's in Brabant zijn in 2010 en 2011 op zoek gegaan naar praktijkvoorbeelden van informatie geven, ondersteuning bieden, scholing en training in de Brabantse praktijk.

Dankzij de bijdragen van partners van de RDO-netwerken en de inzet van de RDO-projectleiders zijn deze praktijkvoorbeelden verzameld en in deze speciale Provinciale RDO-uitgave gebundeld.

Wij hopen u met dit scala aan goede praktijkvoorbeelden te inspireren, zodat u nieuwe mogelijkheden ziet om in uw eigen werkgebied de diversiteit van het aanbod te vergroten en/of de kwaliteit in het omgaan met dementie te verhogen.

Naast de vele praktijkvoorbeelden uit de provincie Noord-Brabant treft u in deze bundel ook een overzicht aan van websites met nieuws en informatie over allerlei aspecten van en over dementie(zorg).

Hilde Stoop, Provinciaal coördinatiepunt RDO's Noord-Brabant

Praktijkvoorbeelden

1. Taboe doorbreken en bewustwording stimuleren

• Dementieposters Loesje.....	15
• Theatervoorstelling 'De weg kwijt'.....	16
• Dvd 'De weg kwijt'.....	18

2. Informatie en voorlichting

• Hulp bij Geheugenklachten.....	22
• Eerste Hulp Bij Dementie informatiekoffer.....	23
• Sociale kaart: www.dementiezorg.nl	24
• Geheugenwinkel.....	25
• Wmo-cliëntendagen Gemeente Boxtel.....	26

3. Ontmoeting en empowerment

• Alzheimer Theehuis.....	30
• KOPgroep.....	32
• Begeleidingsweek voor mantelzorgers.....	34

4. Cliënt(systemen)begeleiding

• De ouderenverpleegkundige als onderdeel van het Dementie keten Team.....	38
• Een keten: casefinding geriatrisch spreekuur - Casemanagement.....	40
• Thuiszorg PG Extra.....	42
• Methodiek Familiezorg.....	44
• Video Interactie Begeleiding in de thuissituatie (VIB).....	46
• Casuïstiekbespreking.....	47
• Creatieve therapie.....	48

5. Activering en communicatie

• Hoe kom ik in gesprek met dementerenden?.....	52
• Creatieve werkplaats... de Kunst van het doen!.....	54
• Gedeelde werelden.....	56
• Voorleesproject: Luisteren in je leunstoel.....	57
• Buddy voor jong dementerenden.....	58
• miMakkusclowns: de persoon met dementie ontmoeten in zijn eigen belevingswereld.....	59
• Beweeggroep Dementie.....	60
• Specialist muziekactiviteiten.....	61

6. Respijtzorg

• Geheugen zoekt steun.....	64
• Soos 't Buitenhuis.....	65
• Dagbegeleiding Plus.....	66
• Draaiboek voor het (bege)leiden van een ondersteuningsgroep67 voor partners	67
• De Herberg Pantha Rhei	68
• Eén team voor het aanbod Kortdurende PG-Zorg, thuiszorg en dagbehandeling.....	70

7. Scholing en training

• Geheugentraining voor 55-plussers.....	74
• Podium PG.....	76
• Omgaan met dementie voor vrijwilligers.....	77
• Omgaan met dementie voor professionals.....	78
• Voorbereiding van vrijwilligers op hun inzet in de thuissituatie.....	79
• Psycho-educatie geven aan mantelzorgers van mensen met dementie.....	80
• Bewust in contact met dementerende mensen en hun familie.....	82
• Workshop Contact maken met behulp van 'clownstechnieken'.....	84
• Toetstheater	86
• Methode Meer Mens.....	87
• Dementie in beweging.....	91

vanaf pagina 92 treft u websites met nieuws en informatie over allerlei aspecten van en over dementie(zorg)

1.

**Taboe doorbreken en
bewustwording stimuleren**

**DEMENTERENDE
PARTNER**

**IK GEEF HEM
ELKE DAG
EEN ONVERGETELIJKE
ZOEN**

de oma
van

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

Dementieposters Loesje

DOEL

Taboe rond dementie doorbreken en dementie bespreekbaar maken.

DOELGROEP

- Mensen met dementie
- Mantelzorgers
- Vrijwilligers
- Burgers
- Vrijwilligers
- Professionele hulp- en zorgverleners en behandelaars

INHOUD

Zes verschillende Loesje-posters zijn ontwikkeld die onder andere via zorg- en welzijnsorganisaties, huisartsen en dementieconsulenten verspreid kunnen worden.

INITIATIEFNER(S)

Regionale Dementie Ondersteuningsnetwerken Noordwest-Brabant, ondersteund door de Annevillegroep.

NADERE INFORMATIE

- www.dementiezorg.nl
- www.annevillegroep.nl

CONTACTPERSOON

Eelco Bleeker
Annevillegroep
p/a Amphia Ziekenhuis PL, 7e etage
Pasteurlaan 9
4901 DH Oosterhout
06 46162538
ebleeker@annevillegroep.nl

Theatervoorstelling 'De weg kwijt'

DOEL

Met de voorstelling wordt het bewustwordingsproces bij alle leden van de triade (patiënt, mantelzorgverlener en hulp-/zorgverleners van mensen met geheugenproblemen) op gang gebracht. Bewustwording van elkaars positie om zo elkaar te vinden en ondersteunen. Erkenning en herkenning staan centraal. Daarnaast, door na de voorstelling met elkaar in gesprek te gaan, is er de mogelijkheid elkaar te informeren en adviseren.

DOELGROEP

De voorstelling is geschikt voor een brede doelgroep. Eigenlijk voor iedereen die zowel in de persoonlijke sfeer, als vrijwilliger of professional te maken krijgt met geheugenproblemen. Denk ook zeker aan leerlingen die een opleiding (gaan) volgen in zorg en welzijn.

INHOUD

'De weg kwijt' is een theatervoorstelling, bestaande uit een aantal monologen, die worden voorgedragen. Het zijn verhalen, vertelt vanuit de zienswijze van zowel de gene met geheugenproblemen als van de naastbetrokkene en de hulpverlening. In de voorstelling komen verschillende aspecten van het dementeringsproces aanbod. Na de voorstelling bestaat de mogelijkheid tot een nabespreking met de aanwezigen. Dit kan op verschillende manieren worden ingevuld, al naar gelang de wens van de organisaties. De acteurs zijn amateurs en allen werkzaam binnen zorg- en welzijnsorganisaties.

WIJZE VAN AANBIEDEN

De voorstelling duurt 1 uur.

De voorstelling kan op elke locatie gespeeld worden. Er zijn minimale voorwaarden qua faciliteiten en ruimte waar de aanvrager aan moet voldoen. Naast de voorstelling kan een beroep gedaan worden op de productieleiding en acteurs (allemoestend werkzaam in zorg- en welzijnsorganisaties) voor nabespreking.

INITIATIEFNEMER

GGZWNB

AANBIEDER

RDO Bergen op Zoom & RDO Roosendaal
De heer P.J.L. Ernst
Gildelaan 1
4761 BA Zevenbergen
0168 356555
patrickernst@hoomondersteuning.nl

KOSTEN

Aanvragers krijgen een offerte toegestuurd, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen non-profit- en profitorganisaties.

Voor non-profitorganisaties zijn de kosten:
Uitvoering en productieleiding: € 1.000,00
exclusief 19% BTW

Reiskosten à € 0,28 / km

Voor uitgebreide informatie en overleg over de offerte kunt u contact opnemen met de productieleider.

VERGOEDING IN KOSTEN MOGELIJK?

Het theaterstuk is een commerciële activiteit. Organisaties kunnen mogelijk een beroep doen op financiering vanuit de Wmo of financiering middels subsidies. Mochten er problemen zijn rondom financiering kan contact opgenomen worden met de productieleiding van het theaterstuk, Annemarie Schrijnemakers.

NADERE INFORMATIE

- www.geheugenmonologen.nl
- GGZ WNB
Annemarie Schrijnemakers
p/a Albertdonk 6
4707XZ Roosendaal
0164 289194 / 0164 289124
annemarie.schrijnemakers@ggzwnb.nl

DVD 'De weg kwijt'

DOEL

- Bespreekbaar maken van dementie en inzicht vergroten in de beleving van de persoon met dementie, de mantelzorgverlener en zorgverlener.
- Inzetbaar in scholing en training van mantelzorgers, informele zorg-verleners en professionals.

DOELGROEP

De dvd is geschikt voor een brede doelgroep. Eigenlijk iedereen die zowel in de persoonlijke sfeer als vrijwilliger of professional te maken krijgt met geheugenproblemen. Denk ook zeker aan leerlingen die een opleiding (gaan) volgen in zorg en welzijn.

INHOUD

De dvd 'De weg kwijt' is een registratie van theatervoorstelling: 'De weg kwijt' met geheugenmonologen.

Met deze dvd kan een groter deel van de doelgroep bereikt worden en kan een programma op maat worden aangeboden. Op de dvd staan alle monologen, die los van elkaar getoond kunnen worden.

De dvd met bijbehorende lesbrief kan daarmee een aanvulling zijn binnen workshops, onderwijs, themabijeenkomsten, etc..

Zie voor inhoudelijke informatie de productomschrijving van de theatervoorstelling. De lengte van de dvd is een uur.

INITIATIEFNEMER(S)

Het gelijknamige theaterstuk en de dvd zijn voortgekomen uit het LDP en zijn als product ondergebracht bij het RDO Bergen op Zoom en Roosendaal.

KOSTEN

De prijs van de dvd is € 25,00 exclusief verzendkosten.

AANBIEDER

RDO Bergen op Zoom en RDO Roosendaal
De heer P.J.L. Ernst
Gildelaan 1
4761 BA Zevenbergen
0168 356555
patrickernst@hoomondersteuning.nl

NADERE INFORMATIE

- De dvd van de voorstelling is te bestellen bij:
Thuiszorg West-Brabant
Mirjam Mijnsbergen
Postbus 1116
4700 BC Roosendaal
mmijnsbergen@twb.nl
- www.geheugenmonologen.nl

CONTACTPERSOON

GGZ WNB
Annemarie Schrijnemakers
Albertdonk 6
4707 XZ Roosendaal
0164 289194 / 0164 289124
annemarie.schrijnemakers@ggzwnb.nl

2.

Informatie en voorlichting

Hulp bij Geheugenklachten

DOEL

- Vroegtijdig signaleren van het vermoeden van dementie en/of geheugenproblemen.
- Het ondersteunen, adviseren en informeren van mensen met (vermoeden van) dementie en mantelzorgers.
- Voorlichtingen geven over het geheugen.

DOELGROEP

- Thuiswonende ouderen en mensen met (vermoeden van) dementie
- Mantelzorgers

INHOUD

- Geheugenvoorlichting (bij organisatie, wijkhuizen, etc.)
- Vroegsignalering
- Geheugenspreekuur (iedere dinsdag van 10.00u tot 11.00u of op afspraak, kan ook thuis)
- Geheugenwinkel (etalage met hulpmiddelen en diverse boeken)
- Eerste Hulp Bij Dementiekoffer (uitleen)
- Ondersteuning van mensen met dementie en/of mantelzorger, cliëntsysteem
- Algemene beweeggroepen voor mensen met beperkingen en hun mantelzorger
- Verlies en rouwverwerking (bijvoorbeeld bij opname partner in verpleeghuis)
- Maatjes voor mensen met dementie (start waarschijnlijk medio 2011)
- Alzheimercafé Helmond

KOSTEN

Geen kosten

AANBIEDER

SWOH: Stichting Welzijn Ouderen Helmond

SAMENWERKINGSPARTNERS

- Alzheimerafdeling Zuidoost-Brabant via Alzheimercafé
- Zorgaanbieders
- GGZ

NADERE INFORMATIE

- Folder van SWOH (Het weten waard en de Oudtwijzer)
- www.swohelmond.nl
- Stichting Welzijn Ouderen Helmond
Penningstraat 55
5701 MZ Helmond
0492 541181
c.kroese@swohelmond.nl

Eerste Hulp Bij Dementie

informatiekoffer

DOEL

Mantelzorgers en mensen met (beginnende) dementie informatie aanreiken over dementie, tips over het omgaan met dementie en hulpverleningsmogelijkheden.

DOELGROEP

Mensen met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers.

INHOUD

Elke koffer bevat:

- Een aantal (luister)boeken zowel educatief als ervaringsverhalen, kinderboeken en literatuur over dementie.
- Een educatieve dvd met documentaires over dementie.
- Een boekenlijst van boeken die te lenen zijn bij de bibliotheek, mocht de mantelzorgers nog meer informatie zoeken.
- Informatie over de sociale kaart in de regio.
- Informatie over Alzheimer Nederland en het telefoonnummer van de Alzheimer telefoon.
- Folders en brochures over vakantie.
- Een dominospel.
- Een muziek-cd.

WAAR TE VERKRIJGEN

De dementieconsulent leent de koffers uit gecombineerd met een contactmoment tijdens het uitleenen en een contactmoment tijdens het inleveren van de koffer.

De koffer wordt voor een periode van vier tot zes weken uitgeleend.

De koffers zijn te lenen voor alle inwoners van de Annevillegroepregio: Aalburg, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg Moerdijk, Oos-terhout, Werkendam, Woudrichem en Zundert.

De dementieconsulent en de vrijwilligers van de Dementiepunten zijn verantwoordelijk voor het beheer en uitleenen van de EHBD-koffers.

KOSTEN

Aan het lenen van de EHBD-koffer zijn geen kosten verbonden. Wel ondertekent de lener, net als bij de bibliotheek, voor de uitleenvoorwaarden. De inhoud is ter inzage.

PARTICIPANTEN

Participanten van het RDO Dongemond, Breda/Oosterhout en Etten-Leur/Zundert Annevillegroep

NADERE INFORMATIE

Annevillegroep
Eelco Bleeker
p/a Amphia Ziekenhuis PL, 7e etage
Pasteurlaan 9
4901 DH Oosterhout
0162 327655 / 06 52447268
ebleeker@annevillegroep.nl
www.annevillegroep.nl
www.dementiezorg.nl

Sociale kaart: www.dementiezorg.nl

DOEL

Publieksvoorlichting met informatie rondom dementie en gids voor het vinden van passend zorg- en ondersteuningsaanbod en scholing (sociale kaart) in de regio Breda e.o.

DOELGROEP

Deze site is bedoeld voor iedereen die op welke manier dan ook te maken heeft met mensen met dementie. Dit kan de mens met dementie zelf zijn, maar dit kunnen ook de mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zijn.

INHOUD

- Sociale kaart met als zoekingen behoeften van mensen met dementie en hun mantelzorgers of de 14 probleemvelden LDP
- Scholings- en cursusaanbod gericht op het gebied van sociale aspecten bij het omgaan met dementie in de regio van de Annevillegroep voor mantelzorgers, vrijwilligers en professionals
- Nieuws en informatie over activiteiten in de eigen regio

INITIATIEFNEMER(S)

- RDO Breda en Oosterhout
- RDO Dongemond
- RDO Etten-Leur en Zundert

NADERE INFORMATIE

- www.dementiezorg.nl
- www.annevillegroep.nl
- Eelco Bleeker
Annevillegroep
p/a Amphia Ziekenhuis PL, 7e etage
Pasteurlaan 9
4901 DH Oosterhout
06 46162538
ebleeker@annevillegroep.nl

Geheugenwinkel

Een inlooppunt met veel informatiebronnen (ook boeken, cd's en dvd's), voorbeelden van hulpmiddelen voor verzorging en activering.

DOEL

De Geheugenwinkel levert voornamelijk praktische informatie en advies op het terrein van afnemend geheugen en dementie. Er is uitgebreide informatie over voorzieningen voor mensen met dementie in elke fase van het dementeringsproces. Daarnaast zijn er praktische artikelen te koop. Onder andere artikelen als kalenders, aangepaste klokken en telefoons, aangepast spelmateriaal en andere artikelen voor tijdsbesteding. Bij veel artikelen wordt vermeld waar deze te verkrijgen zijn.

- Kennis over dementie en hulpverleningsmogelijkheden (met inbegrip van hulpmiddelen) verspreiden
- Informeren
- Adviseren
- Bezoekers helpen bij de zoektocht naar hulp

DOELGROEP

- Mensen met (vermoeden van) dementie
- Mantelzorgers
- Vrijwilligers
- Professionals welzijn en zorg

INHOUD

De winkel wordt gerund door een getrainde vrijwilliger. Als blijkt dat er bij bezoekers ook hulpvragen bestaan, wordt verwezen naar de dementieconsulenten, die in hetzelfde gebouw zijn gehuisvest.

WANNEER EN WAAR

De Geheugenwinkel is elke werkdag van 9.00u tot 12.00u geopend.
Korvelplein 60, Tilburg

KOSTEN

Informatie en advies zijn gratis. Artikelen zijn te koop.

AANBIEDER

Dementie Ondersteunings en Trainingscentrum (DOT) van De Wever

SAMENWERKINGSPARTNER

Alzheimer Nederland, afdeling Midden-Brabant

PUBLICATIES

- www.geheugenwinkeltilburg.nl
- Folder van Geheugenwinkel

NADERE INFORMATIE

Geheugenwinkel
President Mandelahof
Korvelplein 60
5025 JS Tilburg
013 5446053
www.geheugenwinkeltilburg.nl

Wmo-cliëntendagen Gemeente Boxtel

Voorlichting geven en informatie halen (meepraten) rond (actuele) landelijke ontwikkelingen binnen de Wmo, vertaald naar lokaal niveau.

DOEL

Met de komst van de Wmo stelde de gemeente Boxtel zichzelf de vraag: "Hoe weten we, als gemeente, waar mensen die het betreft, behoefte aan hebben?" Sinds 2007 organiseert de gemeente jaarlijks de Wmo-cliëntendagen.

De onderwerpen:

2007: uitleg Wet maatschappelijke ondersteuning en opzet Wmo-adviesraad.

2008: loket WegWijs, werkwijze CIZ en mantelzorg.

2009: pakketmaatregelen AWBZ, werkwijze MEE, 'niet pluis gevoel' in de thuissituatie (in samenwerking met Alzheimer Nederland afdeling regio 's-Hertogenbosch).

DOELGROEP

Burgers, mensen met dementie, gebruikers Wmo-voorzieningen en mantelzorgers, ouderenorganisaties, allochtone organisaties, zelfzorgorganisaties. Professionals in de extramurale zorg, welzijn en wonen, actief in PG-zorg (bijvoorbeeld huismeester, MW-er, Ouderenadviseur, welzijnsmedewerker), Steunpunt Mantelzorg, Coördinatiepunt vrijwilligers in de thuiszorg, vrijwilligersorganisaties en welzijnsorganisaties en gemeente Boxtel.

± 200 tot 300 deelnemers

INHOUD

Eenmaal per jaar gedurende 4 dagdelen en 1 avond (2 dagen van 11:00u tot 15:00u inclusief lunch en 1 avondbijeenkomst van 19:00u tot 22:00u).

De ochtend bestaat uit een voorlichtingsgedeelte waarin de bezoekers geïnformeerd worden over een actueel thema rond de Wmo. Na de middag komen de bezoekers zelf aan de beurt via gespreksgroepen. In 2009 was het onderwerp: 'Wat heb je in de thuissituatie nodig om op een 'gezonde' manier oud te kunnen worden?' Tevens wordt er voorafgaande aan de discussiegroepen teruggekoppeld wat er met de aangedragen voorbeelden etc. uit het vorige jaar is gebeurd.

INITIATIEFNERMER

Gemeente Boxtel

PARTICIPANTEN

- Wmo Adviesraad Boxtel
- Delta Stichting Welzijn Boxtel
- Steunpunt Mantelzorg
- Vrijwillige thuishulp
- RDO 't Groene Woud

NADERE INFORMATIE

Aankondigingen via www.boxtel.nl en publicatie persbericht en artikel op gemeentelijke informatiepagina in lokale weekbladen.

Delta Stichting Welzijn Boxtel
Ineke Matheeuwsen
St. Ursula 12
5281 HV BOXTEL
0411 674244
imatheeuwsen@deltaboxtel.nl

Gemeente Boxtel
De heer A.T.M. van den Broek
Postbus 10.000
5280 DA BOXTEL
0411 655289
arb@boxtel.nl

3.

Ontmoeting en empowerment

Alzheimer Theehuis

Het Theehuis is een laagdrempelige ontmoetingsplek voor Turken en Marokkanen om te praten over vergeetachtigheid en dementie. Ze kunnen er in hun eigen taal spreken over de dingen die ze meemaken en de mogelijkheden voor hulp en dienstverlening. Iedere keer staat er een onderwerp centraal, zullen sprekers hun kennis delen of worden er films vertoond.

DOEL

Het Alzheimer Theehuis heeft drie hoofdoelen. Op de eerste plaats wordt voorlichting gegeven over de medische en psychosociale aspecten van dementie. Op de tweede plaats maakt het duidelijk dat het belangrijk is openlijk over problemen te praten. Herkenning en (maatschappelijke) erkenning staan hierin centraal. En ten derde bevordert het Theehuis de emancipatie van patiënten en helpt het te voorkomen dat patiënten en familieleden in een isolement raken.

GERICHT OP

Allochtone mensen met dementie en hun mantelzorgers en belangstellenden.
± 50/75 bezoekers per avond.

INHOUD

In een Alzheimer Theehuis wordt een 'rode draad' gevolgd. Per seizoen doorloopt men min of meer het chronologische verloop van het ziekteproces. Het Alzheimer Theehuis heeft per bijeenkomst een ander thema.

Rondom de thema's vinden voorlichting, gesprekken en discussies plaats. Mensen hebben vragen of opmerkingen, willen reageren. Op die manier kan een door de gespreksleiders begeleide discussie plaatsvinden met het publiek. Aanwezige hulpverleners zijn een soort 'levende sociale kaart' en kunnen concrete informatie geven.

De bijeenkomsten verlopen volgens een vaste structuur. Na het welkom met koffie/thee en hapjes volgt een half uur voorlichting of informatie. Dit kan aan de hand van live-interviews met patiënten en familie of met behulp van video- en filmfragmenten. Na de opening kunnen deelnemers vragen stellen. Daarna volgt een pauze, waarin aanwezigen kunnen discussiëren over het thema of andere zaken inbrengen, waarna de bijeenkomst wordt afgesloten met een informeel samenzijn.

WANNEER EN WAAR

Alzheimer Theehuis, SCC De Helftheuvel, Den Bosch.

Elke vierde woensdag van de maand. Aanvang 19.30u (2½ uur met inloop).

8 keer per jaar. Tijdens de zomermaanden en de Ramadan worden er geen bijeenkomsten georganiseerd.

KOSTEN

Gratis

SAMENWERKINGS- PARTNERS

- Alzheimerafdeling regio 's-Hertogenbosch
- Zorggroep Elde; Nieuw Beekvliet

BIJZONDERHEDEN

Alzheimer Nederland is verantwoordelijk voor de inhoud en kwaliteit van het concept en zal dit nieuwe concept de komende jaren verder implementeren via de regionale afdelingen in andere delen van Nederland. In het eerste Alzheimer Theehuis-project is intensief samengewerkt met de regionale afdeling Alzheimer 's-Hertogenbosch.

INFORMATIE EN CONTACT

- www.alzheimer-nederland.nl
- Alzheimer Nederland
Afdeling Regio 's-Hertogenbosch
cvanandel.alzheimer.regio.sh@kpnmail.nl
www.alzheimer-nederland.nl/regioshertogenbosch

Eerste Alzheimer Theehuis

Op 27 oktober 2010 werd in 's-Hertogenbosch - in het Sociaal Cultureel Centrum De Helftheuvel - het eerste Alzheimer Theehuis van Nederland geopend. Het Theehuis is een laagdrempelige ontmoetingsplek voor Turken en Marokkanen om te praten over vergeetachtigheid en dementie. Dat is nodig want zij maken tot nu toe weinig gebruik van zorgvoorzieningen.

Het Alzheimer Theehuis Noord-Brabant - een initiatief van Zorggroep Elde en Alzheimer Nederland, met steun van de provincie Noord-Brabant - is dé plek voor Turken en Marokkanen om te praten over vergeetachtigheid en dementie. Ze kunnen er in hun eigen taal spreken over de dingen die ze meemaken en de mogelijkheden voor hulp en dienstverlening. Iedere keer staat er een onderwerp centraal, zullen sprekers hun kennis delen of worden er films vertoond.

Zorgplicht

Turken en Marokkanen met dementieklachten kunnen de weg naar zorg- en welzijnsvoorzieningen in Nederland maar moeilijk vinden. Omdat zij minder openlijk praten over dementie, is de stap naar een zorginstelling vaak groot. Tevens is het onder allochtonen gebruikelijk dat kinderen de zorg voor hun ouders op zich nemen, als mantelzorgers. Bij allochtonen woont maar liefst 99 procent van de mensen met dementie thuis of bij familie.

Uit onderzoek blijkt dat ruim 80 procent van alle mantelzorgers door de zorg overbelast raakt of een risico op overbelasting loopt. De belasting van de allochtone mantelzorger is nog hoger dan bij autochtone mantelzorgers. Deze overbelasting gaat uiteindelijk altijd ten koste van iets: de eigen gezondheid of investeringen op andere maatschappelijke terreinen, zoals werk of opvoeding. Het Alzheimer Theehuis is een eerste cruciale stap om hulp te vragen en te ontvangen.

Culturele verschillen

Het Theehuis is toegankelijk opgezet. Daarvoor is bewust gekozen, gezien de schroom en angst onder allochtonen om de ziekte te praten. Nienke van Wezel is initiatiefnemer en projectleider namens Alzheimer Nederland. 'In het Theehuis geven we niet alleen voorlichting. We proberen mensen ook te overtuigen om het taboe te doorbreken. Zodat zij ondanks de sociale controle van de omgeving durven aan te kloppen bij zorginstellingen.'

Op de reguliere, drukbezochte Alzheimer Cafés bleven Turken en Marokkanen weg. 'Dit heeft verschillende oorzaken, zoals het probleem met de Nederlandse taal en de naam 'café' die niet aansprak', vertel Van Wezel. 'In het Theehuis houden we rekening met de culturele verschillen. Hierbij moet je denken aan communiceren in eigen taal, gebedstijden, de aanwezigheid van hapjes en drankjes en aparte tafels voor mannen en vrouwen als ze dat willen. Ook ligt de nadruk van de avond meer op het uitwisselen van ervaringen.'

Explosieve groei

Door vergrijzing zal dementie in de toekomst een grotere rol gaan spelen in Nederland. Dat geldt zeker ook voor de Turkse en Marokkaanse gemeenschap. Het aantal allochtone ouderen met dementie groeit namelijk explosief en zal de komende tien jaar ruim verdubbelen. Dit aantal zal vijf keer zo sterk stijgen als het aantal autochtonen met dementie. Dat komt doordat allochtonen in Nederland steeds ouder worden. De eerste generatie niet-westerse allochtonen die in de jaren '60 en '70 naar Nederland zijn gekomen, zullen in de komende vijftien jaar sterk vergrijzen. Het is de tweede generatie Turken en Marokkanen die de zware zorg voor hun ouders zullen gaan dragen, met steun van hun kinderen.

Succesvol

Het concept van het Alzheimer Theehuis lijkt nu al succesvol. Van Wezel: 'Het idee wordt breed gedragen door betrokkenen en hun omgeving. Op de proefedities kwamen veel mensen af, zeker bij het Turkse Theehuis. Ik heb er alle vertrouwen in dat het Alzheimer Theehuis een succes zal worden.'

Verschiedende afdelingen van Alzheimer Nederland hebben al interesse getoond en denken na over het opzetten van een Alzheimer Theehuis in hun regio.

KOPgroep *

Taboe doorbreken, empowerment door lotgenotencontact, de eigen beleving staat in de groep centraal en samen bewegen/sporten (psychomotorische therapie).

DOEL

Behandel- en gespreksgroep van 8/10 (maximaal) personen.

DOELGROEP

Mensen met cognitieve stoornissen zoals geheugenklachten of beginnende dementie en hun partners of naasten.

INHOUD

De deelnemers komen wekelijks bij elkaar onder begeleiding van twee professionele begeleiders en een bewegingsagoog. Zij praten met elkaar over wat de ziekte voor hen betekent, wat de gevolgen ervan zijn voor hun dagelijks leven en hun gezin/omgeving. De onderwerpen worden gezamenlijk bepaald. Naast praten is er ook het onderdeel bewegen/sporten (psychomotorische therapie). Door het bewegen krijgen mensen weer het contact met hun lichaam terug, iets wat ze vaak al kwijt waren. Bewegen helpt ook om los te komen, geeft veel plezier en het praten is daarna makkelijker. Het programma bestaat uit ontvangst en koffie drinken met een kort

gesprek, bewegingstherapie en een gesprek over de gevolgen van dementie voor het dagelijkse leven met als afsluiting een relaxatie-oefening (visualisatie).

Het is een doorlopende groep, iedereen blijft zolang hij of zij er iets aan heeft.

Enmaal per drie maanden worden ook de partners of naasten uitgenodigd met als belangrijkste doel:

- evalueren van de deelname aan de Kopgroep
- betrokkenheid vergroten
- ervaren hoe een Kopgroepsessie verloopt
- mogelijkheid tot het nader leren kennen van elkaar
- uitwisselen van ervaringen en tips
- psycho-educatie en ondersteuning bieden.

HOOFDAANBIEDER

GGZ Oost Brabant
Programmaleider André Middendorp

SAMENWERKINGSPARTNER

Alzheimer Nederland afdeling Uden-Veghel (inspirator, mede ontwikkelaar en professionele begeleider)

HOE VERKRIJGBAAR?

Aanmelden en deelname kan doorlopend, verwijzing via huisarts en/of psychiatrisch verpleegkundige (casemanager).

De deelnemer moet zelf gemotiveerd zijn.

WANNEER EN WAAR?

Maandagmiddag van 13.30u tot 16.00u of donderdagochtend 09.30u tot 12.00u.

GGZ Oost Brabant

Burgemeester de Kuiperlaan 5

5461 AA Veghel

KOSTEN

Aan de deelname zijn geen kosten verbonden, financiering loopt via de ziektekostenverzekering.

PUBLICATIES

- Folder 'De Kopgroep' van GGZ Oost-Brabant
- Artikel in *RDO-nieuws Samen sterk in omgaan met dementie*, december 2010
- Alzheimer Nederland website www.alzheimer-nederland.nl
- *De Kopgroep*, handleiding van Trimbos instituut en Alzheimer Nederland ISBN 978-90-5253-646-0; prijs € 15,00
- *Het regisseren van een Kopgroep*, een filmversie van de Kopgroep Oost Brabant van 18 minuten. Deze film wordt door het Kopgroepsteam voor educatieve doelen gebruikt. De film is niet vrij beschikbaar.
- *Een steen in je hand, dementie bespreekbaar maken*. In dit boek (inclusief dvd) wor-

den de ideeën, concepten en ervaringen van de eerste ontmoetingsgespreksgroep in België beschreven. ISBN 987-90-441-2307-4 www.dementie.be of fotondoc@dementie.be

- Gelderse Roos, Veluwe Vallei team ouderen in Ede, www.degelderseroos.nl

NADERE INFORMATIE

Marcel Sauvé

e-mail: mwpm.sauve@ggzoostbrabant.nl

GGZ Oost-Brabant, secretariaat ouderenzorg, tel. :0413 846800

www.ggzoostbrabant.nl

- (*) Op meerdere plaatsen in Brabant wordt een gelijksoortig aanbod aangeboden. Niet altijd wordt de naam KOPgroep gehanteerd. Zo wordt een gelijksoortig aanbod in Midden-Brabant aangeduid met Memory-groep.

Begeleidingsweek voor mantelzorgers

Door tijdig ondersteuning te bieden wordt voorkomen dat mantelzorgers onnodig lang doorgaan en dat zij daardoor uiteindelijk met een zwaardere en daardoor veelal duurdere hulpvraag komen.

DOEL

- Mantelzorgers leren omgaan met hun (veranderde) situatie.
- Door mantelzorgers te ondersteunen bij het uitvoeren van mantelzorgtaken kunnen zij deze taken langer blijven doen en kunnen hulpbehoevenden langer thuis blijven wonen. Dit betekent vermindering van de wachtlijsten van intramurale settingen.
- Mantelzorgers zijn beter in staat oplossingen te vinden voor de knelpunten waar zij en de gene voor wie zij zorgen tegenaan lopen. Hierdoor hebben zij minder hulp nodig van bijvoorbeeld huisartsen of thuiszorg.
- Mantelzorgers op nieuwe ideeën laten komen: mogelijkheden waar ze nooit aan gedacht hebben, loslaten van angst en vaste vormen die tegenwerken, vrijer denken.
- Ruimte leren nemen voor zichzelf.
- De waarde leren kennen van rust en ruimte voor zichzelf.
- Leren omgaan met schuldgevoelens en de bemoeizorg van de omgeving.

DOELGROEP

Zwaarbelaste en overlaste mantelzorgers en hun zorgvragers.

Er kunnen per begeleidingsweek maximaal 12 personen deelnemen.

De totale kosten voor 12 personen per begeleidingsweek bedragen € 8.000,-.

INHOUD

In dit project worden mantelzorgers en de gene voor wie zij zorgen samen vijf dagen begeleid in een natuurlijke omgeving. Alles tijdens deze dagen is erop gericht dat de mantelzorgers gaan investeren in zichzelf en ervoor kiezen even tijd te nemen om tot rust te komen. Van daaruit worden eigen ervaringen onderzocht en krijgen de emoties aandacht.

Activiteiten binnen deze werkwijze zijn:

- ontspanningsoefeningen
- stilstaan bij ervaringen/schrijven/delen/luisteren naar jezelf en elkaar
- tijd hebben, nemen en ervaren
- herkennen van moe zijn, uitgeput zijn, kapot moe zijn, etc.
- wat te doen bij onrust, paniek, woede, medelijden, (neiging tot) geweld
- steun om op terug te vallen.

AANBIEDER

Bureau voor Gezondheidsontwikkeling

SAMENWERKINGSPARTNER

Stichting Welzijn Deurne (Steunpunt Mantelzorg)

PUBLICATIES

- *'Panta Rhei Levenskwaliteit voor jonge ouders'*, te verkrijgen bij Marion van den Waardenberg.
- Praktijkcentrum van de Universiteit voor Humanistisch Zingeving en Professie, februari 2009: *'Rapportage van de Reflect-on'* (Evaluatierapport).

Deze rapporten zijn op te vragen bij Stichting Welzijn Deurne, Linda Nouwen, l.nouwen@welzijndeurne.nl

- Thesis *'Ontwikkelen van levenskwaliteit van dementerende mensen en hun omgeving'*, http://www.herberg-panta-rhei.nl/Herberg_Panta_Rhei/Thesis.html

NADERE INFORMATIE

Marion van den Waardenberg
Bureau voor Gezondheidsontwikkeling
Vilgert 22
6086 NM Neer
0475 476370
06 51186801
info@gezondheidsontwikkeling.nl

4.

Clïentsysteembegeleiding

De ouderenverpleegkundige als onderdeel van het Dementie Keten Team

DOEL

Het cliëntsysteem heeft één aanspreekbaar persoon, die alle hulp en zorg coördineert vanaf het 'niet pluis gevoel' tot aan opname in een verpleeghuis of overlijden. Deze ouderenverpleegkundige heeft een rol in de diagnostiek, begeleiding en in het organiseren van ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor zowel de persoon met dementie als zijn partner/mantelzorger.

GERICHT OP

Alle thuiswonende mensen met dementie en hun partners/mantelzorgers en kinderen in het Land van Cuijk en Noord-Limburg. (In 2010 wordt geschat dat ongeveer 1.000 mensen met dementie in het Land van Cuijk en 200 in Noord-Limburg thuis wonen en tot de doelgroep behoren).

INHOUD

De ouderenverpleegkundige werkt samen met de huisartsen in een gemeente. Zij bezoekt mensen met een 'niet pluis gevoel', geheugenklachten of dementie op hun eigen verzoek of op verwijzing van anderen. De ouderenverpleegkundige doet zorgdiagnostiek, de huisarts de ziektediagnostiek volgens de 'Handleiding Dementie'. Wanneer er sprake is van (beginnende) dementie of MCI zal de ouderenverpleegkundige de rol van casemanager op zich nemen. Zij geeft informatie, adviseert, on-

dersteunt en maakt een zorgplan. Hierbij wordt vanuit de stepped-care gedachte gewerkt, dus zoveel mogelijk gebruik maken van vrijwilligers, de 0e en de 1e lijn. De cliënt wordt besproken in het Dementie Keten Team waarbij de huisarts en ouderenverpleegkundigen ook een consult kunnen krijgen van de specialist ouderengeneeskunde, de GZ-psycholoog en de SPV-er.

Taken van de ouderenverpleegkundige:

- Informeren
- Adviseren
- Helpen bij de zoektocht naar hulp
- Cliëntsysteembegeleiding

HOE TE VERKRIJGEN

Geen CIZ-indicatie nodig.

Maandag t/m vrijdag tijdens kantooruren en volgens afspraak 's avonds.

KOSTEN

Geen kosten voor doelgroepleden.

Het aanbod wordt gefinancierd uit AWBZ- en ZVW-gelden (2010).

BIJZONDERHEDEN

Hoofdaanbieders: GGZ-land van Cuijk en Noord-Limburg, Pantein (Thuiszorg) en Radius.

Partners in Dementie Keten Team: huisartsen, Steunpunt Mantelzorg. Andere thuiszorg aanbieders (Buurtzorg, Proteion, vd

Akker), Gemeenten uit werkgebied, Stichtingen Welzijn Ouderen uit werkgebied en Alzheimerafdeling Land van Cuijk, Genep, Mook en Middelaar.

CONTACTPERSOON

Karin Linssen
Postbus 109
5400 AC Uden
0413 333777

Een keten: casefinding → geriatrisch spreekuur → casemanagement

Kwetsbare ouderen worden actief opgespoord, huisarts en specialist ouderengeneeskunde werken intensief samen en casemanagement voor het cliëntsysteem in een keten.

DOEL

De keten: casefinding geriatrisch spreekuur casemanagement heeft als doel de ouderen (met een niet-pluis gevoel, geheugenproblemen of de diagnose dementie), die thuis wonen, te onderzoeken, begeleiden en te ondersteunen in het proces van dementie. In het traject werken twee huisartsenpraktijken, de specialist ouderengeneeskunde (De Volkaert-SBO, Dongen) en de casemanager (wijkverpleegkundige Thebe Dongen) intensief samen, met als doel de cliënt zo lang mogelijk 'zelfstandig' thuis te laten wonen. Ook de mantelzorger wordt in het traject begeleid en ondersteund.

DOELGROEP

- Thuiswonendenog nietdementie-gediagnosticeerde ouderen
- Thuiswonende mensen met dementie
- Mantelzorgers van deze doelgroep

INHOUD

Sinds oktober 2007 bestaat er het geriatrisch spreekuur, een samenwerkingsinitiatief van Volckaert-SBO, Thebe en de twee huisartsenpraktijken. Bijzonder aan

het pilotproject is dat ouderen vanaf 80 jaar actief thuis worden opgezocht door de casemanager, ook als er geen enkel signaal is gekomen dat er iets mis zou zijn.

De casemanager bezoekt de ouderen in de thuissituatie in opdracht van de huisarts. Dit kan zijn naar aanleiding van signalen van de arts zelf, de thuiszorg en/of familie. De casemanager neemt een aantal testen (o.a. Easy Care Assessment) af om de situatie in beeld te krijgen. De uitslag van de testen bespreekt ze met de huisarts. Naar aanleiding van het resultaat beslist de huisarts of doorverwijzing en diagnose van een specialist ouderengeneeskunde nodig is.

De opgespoorde kwetsbaren zien vervolgens een specialist ouderengeneeskunde op het geriatrich spreekuur. Dat spreekuur gebeurt in een ruimte bij de huisarts of indien gewenst kan dit ook thuis plaats vinden. De specialist overlegt met de huisarts. Bij complexe problematiek komt er in samenwerking met de casemanager een zorgleefplan. Daarin staat welke risico's de oudere loopt (bijvoorbeeld vallen, ondervoeding, depressie, delier) en welke taken de verschillende professionals op zich zullen nemen. Het ziekenhuis wordt wel gebruikt voor uitgebreidere diagnostiek op indicatie, maar verder zoveel mogelijk gemedend.

De begeleiding wordt in samenwerking met huisarts, ouderenarts en de casema-

nager geboden. De casemanager heeft hierin de coördinerende rol. De casemanager blijft contactpersoon voor de cliënt en de mantelzorg. Deze rol houdt ze tot opname of overlijden.

De casemanager is een wijkverpleegkundige van Thebe thuiszorg in Dongen met de opleiding casemanagement. Ze werkt nauw samen met twee huisartsenpraktijken en begeleidt zo'n 40 cliënten met dementie.

SAMENWERKINGSPARTNERS

- Thebe Thuiszorg Dongen
- Twee huisartsenpraktijken in Dongen
- Specialist ouderengeneeskunde Stichting De Volkaert

KOSTEN

De doelgroep hoeft geen eigen bijdrage te betalen.

PUBLICATIE

Medisch contact: M. Melchior, Zolang mogelijk thuis, nr. 16, 22 april 2010

NADERE INFORMATIE

Thebe
Ilonka van Sprang
Kernmanager Thebe Thuiszorg Dongen
06 34552788
Ilonka.van.Sprang@thebe.nl

Thuiszorg PG Extra

DOEL

De dementerende cliënt kan zolang mogelijk en zo zelfstandig mogelijk op een verantwoorde manier in de zijn eigen woonsituatie blijven wonen door het bieden van vraaggerichte multidisciplinaire psychogeriatrische zorg.

Dit houdt in:

- het ondersteunen van de zelfredzaamheid van de cliënt;
- het begeleiden van de cliënt bij lichamelijke of psychische achteruitgang;
- het leren omgaan met fysieke of psychische beperkingen;
- het ondersteunen en ontlasten van de mantelzorg;
- het ondersteunen van de sociale activiteit en het onderhouden van sociale contacten;
- het bieden van ondersteuning bij de dagbesteding;
- het bieden van belevingsgerichte zorg en zintuigactivering.

DOELGROEP

Thuiswonende mensen met dementie

WERKWIJZE

PG thuiszorgteam wordt door het team vanuit dagbehandeling geboden. Vanuit multidisciplinair overleg zijn behandelaars betrokken en worden daar waar nodig ingezet.

- Extern wordt er nauw samengewerkt met GGZ.
- De casemanager stelt samen met de cliënt en mantelzorgers de zorgvraag vast, bespreekt dit in multidisciplinair overleg en coördineert de zorgaanbieders.
- Daar waar nodig is worden behandelaars ingezet zoals ergotherapie, logopedie, fysiotherapie, diëtiste en psycholoog.
- Cliënt en diens vertegenwoordiger maken gezamenlijk met de zorgverlener(s) afspraken over de te leveren zorg en behandeling en leggen dit vast in een multidisciplinair zorgplan.
- Wijzigingen in de zorg en behandeling worden altijd besproken en afgestemd met de cliënt en diens vertegenwoordiger.
- De huisarts is medisch eindverantwoordelijk.
- De specialist ouderengeneeskundige is verantwoordelijk voor het zorg plan dat wordt besproken in het Multidisciplinair afstemming (MDA).

De casemanagers zijn betrokken bij 300 cliënten waar ook thuiszorg geleverd wordt; dit kan ook vanuit andere thuiszorgorganisaties zijn dan van BrabantZorg.

WIJZE VAN AANBIEDEN

7 dagen per week van 7.00u tot 23.00u.

AANBIEDER

BrabantZorg

SAMENWERKINGSPARTNER

GGZ Noordoost Brabant

KOSTEN

CAK bijdragen gekoppeld aan AWBZ-indicatie; eigen bijdrage wordt vastgesteld op hoeveelheid zorg en inkomen per individu.

NADERE INFORMATIE

BrabantZorg
Thuiszorg Pg Extra; 't Stekkie
Astrid van Gaal
06 10041150
Astrid.vangaal@brabantzorg.eu

Thuiszorg PG Extra; De Donk
Mieke van Dieten
Reigerdonk 37
5467AN Veghel
0413 362951
Mieke.vandieten@brabantzorg.eu

Methode Familiezorg

De onderlinge relaties staan centraal.

DOEL

Het creëren van een effectieve, sterke zorgstructuur door daadwerkelijk degenen die de zorg verlenen en ontvangen bij elkaar te brengen, door communicatie op gang te brengen tussen specialist en familie, tussen Wmo-loketmedewerker en mantelzorg, tussen behandelaars onderling.

De methode Familiezorg loopt als schroef door de zorg heen en is daardoor toepasbaar op alle denkbare zorgsituaties, bijvoorbeeld:

- voorkomen van overbelasting in de palliatieve zorg
- vroegsignalering in de Jeugdzorg
- Voorkomen van oudermishandeling als gevolg van ontspoorde zorg
- verhogen werkplezier in zorgcentra
- kostenbesparend door vergoten effectiviteit van zorg.

DOELGROEP

- mantelzorgers
- informele en professionele hulpverleners
- Wmo-loketmedewerkers
- intakers
- casemanagers.

INHOUD

De methode Familiezorg richt zich op het hele systeem van zorgvrager en (in)formele zorggevers. De onderlinge relaties staan hierbij dus centraal: relaties binnen families maar ook relaties tussen professionele zorgverleners en mantelzorgers. Dit in tegenstelling tot de (meer gangbare) aanpak waarbij de mantelzorg als individu en op zichzelf staand wordt benaderd. Verder is er sprake van één hulpverlener die efficiënt zowel de zorgvrager als de zorgverleners ondersteunt waarbij er oog is voor de specifieke positie van iedereen. De methode Familiezorg is ontstaan op basis van wetenschappelijk onderzoek naar familiezorg en zorgverantwoordelijkheid en een intensieve samenwerking met beroepskrachten in de zorg en families (Beneken genaamd Kolmer, 2006; 2007; 2008).

HOE, WAAR EN KOSTEN

Informatie is op te vragen bij het Expertisecentrum Familiezorg en bij de Academische Werkplaats Ouderenbeleid en Familiezorg, Tranzo, Universiteit van Tilburg.

HOOFDAANBIEDER

Expertisecentrum Familiezorg en Tranzo: Academische Werkplaats Ouderenbeleid en Familiezorg, Universiteit van Tilburg.

BIJZONDERHEDEN

De methode Familiezorg is de afgelopen jaren in Brabant (en daarbuiten) geïmplementeerd in nauwe samenwerking met lokale overheden, scholen, zorginstellingen, welzijnsorganisaties, etc. Dit heeft onder andere geresulteerd in de implementatie van de methode bij diverse Wmo-zorgloketten van Brabantse gemeenten. De methode is ook ingezet bij verschillende woon- en zorgvoorzieningen, ziekenhuizen en revalidatiecentra. Een groot aantal (jeugd)artsen, verpleegkundigen en vrijwilligers zijn in de methodiek getraind. Verder is de methodiek in het curriculum van een aantal zorgopleidingen opgenomen (o.a. het ROC Tilburg).

PUBLICATIES

Methode familiezorg, op de driesprong van theorie, beleid en praktijk (door Drs. L. Tielen, op te vragen bij Expertisecentrum Familiezorg)

NADERE INFORMATIE

Expertisecentrum Familiezorg
Klaartje van Montfort
Dr. Deelenlaan 11
5042 AD Tilburg
013 5443343
kvanmontfort@exfam.nl

Tranzo, Academische Werkplaats Oude-
renbeleid en Familiezorg,
Universiteit van Tilburg
Dr. Deirdre Beneken genaamd Kolmer
(ontwikkelaar en grondlegger)
Warandelaan 2
5000 LE Tilburg
013 4662969 / 013 4663164
d.m.beneken@uvt.nl

Provincie Noord-Brabant
Astrid Kaag
Afdeling Zorg en Welzijn
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
073 6812385
akaag@brabant.nl

Video Interactie Begeleiding in de thuissituatie (VIB)

Cliëntsysteembegeleiding en advisering van de familie of mantelzorgers met betrekking tot het contact maken en communiceren met de persoon met dementie.

DOEL

Video Interactie begeleiding is erop gericht de mantelzorger te ondersteunen in de omgang met het veranderend gedrag van de dementerende partner of het dementerend familielid. Dit geldt met name voor situaties waarin sprake is van problematisch gedrag. De begeleiding is erop gericht meer grip te krijgen op de situatie en deze grip te behouden. Video Interactie begeleiding kan ondersteuning bieden bij de volgende (communicatie)problemen:

- een beperkte mogelijkheid tot contact
- afasie / problemen met taal
- moeilijk te begrijpen gedrag
- onrustig gedrag
- opstandig gedrag
- steeds weer aandacht vragen
- agressief gedrag
- gedragsproblemen bij de dagelijkse zorg, bijvoorbeeld: het niet willen aankleden, het niet willen eten.

DOELGROEP

Mantelzorgers van thuiswonende mensen met dementie.

INHOUD

Als er sprake is van problemen in de omgang tussen mantelzorger en persoon met dementie, kan de methode VIB ingezet wor-

den. Op basis van analyse van videobeelden, wordt als feedback aan de verzorger teruggegeven welke geslaagde momenten er waren in de interactie. De betrokken verzorger wordt zich bewust van de eigen kracht in de communicatie en wordt begeleid om de geslaagde momenten toe te laten nemen. De afwisseling van videoopnames maken, terug kijken en oefenen, gaat door tot de mantelzorger voldoende handvatten heeft om met de problemen om te gaan. De praktijk leert dat hiervoor twee tot vier videoopnames voldoende zijn.

HOE TE VERKRIJGEN

Particulier kan dit aanbod zelf aanvragen. Verwijzers kunnen dit aanbod aanraden en verwijzen naar het CIZ voor het verkrijgen van een AWBZ-indicatie Behandeling en begeleiding.

KOSTEN

± € 500,00 per begeleidingstraject. Indien AWBZ-indicatie Behandeling en begeleiding individueel is afgegeven hoeft de cliënt in 2010 geen eigen bijdrage te betalen.

NADERE INFORMATIE

- Gerard van de Rijt 013 4644100
g.v.d.rijt@dewever.nl
www.DOTMidden-Brabant.nl
- De Wever, Dr. Eijgenraamstraat 3
5042 SE Tilburg

Hier zijn ook folders op te vragen.

Casuïstiekbespreking

DOEL

Verbetering van de kwaliteit van de zorg door het bieden van ondersteuning aan hulpverleners in de omgang met onbegrepen gedrag van ouderen (> 65 jaar, incidenteel jonger).

De professionals:

- herkennen sneller de eerste tekenen van een mogelijk dementieel proces
- weten wat de gevolgen kunnen zijn van de dementiële symptomen op het dagelijks leven van de persoon met dementie
- zijn beter in staat gedragselementen van de mens met dementie beter te koppelen, als zijnde mogelijke gevolgen van het dementieel proces
- stemmen de begeleiding van de dementerende bewuster af op het individu
- zijn beter in staat te reflecteren op de eigen attitude, met name hoe die van invloed kan zijn op de persoon met dementie.

DOELGROEP

Verpleegkundigen, verzorgenden, begeleiders, (zorg)coördinatoren, leidinggevenden, verpleeghuisartsen, psychologen, thuiszorgmedewerkers, medewerkers van CIZ en andere beroepsbeoefenaars.

INHOUD

Tijdens een casuïstiek bespreking is de consultatievraag altijd het uitgangspunt. Vanuit deze vraag worden teams op dusdanige wijze ondersteund dat ze zelf tot praktische en bruikbare handelwijzen komen. Hierbij wordt onder andere gebruik

gemaakt van de incidentmethodiek, de 3-as-methodiek, ABC-methode.

Belangrijk vinden wij dat:

- de consultatievragers ondersteund wordt, waardoor bij de cliënt of cliëntsysteem het lichamelijke, psychische en sociale welzijn in balans komt, blijft of verbetert;
- psychische/psychiatrische problematiek zo vroeg mogelijk gesignaleerd wordt;
- de cliënt zo lang mogelijk in zijn eigen omgeving kan blijven.

WIJZE VAN AANBIEDEN

- Frequentie is afhankelijk van de organisatie zelf
- Op locatie
- Tijdsinvestering Casuïstiek bespreking 1½ uur; soms is een tweede bespreking wenselijk.

AANBIEDER

Transmuraal team Ouderen (TTO) van GGZWNB

KOSTEN

Wanneer de casuïstiekbespreking opgenomen is in het uitvoeringsplan van een (GGZ-)DBC, zijn hier geen extra kosten aan verbonden.

NADERE INFORMATIE

- www.ggzwnb.nl
- Productenboek TTO/CT – GGZWNB is te vinden op de website van GGZWNB: www.ggzwnb.nl en doorlinken naar team TTO via professionals/consultatie/produktaanbod TTO

Creatieve Therapie

Een behandeling voor mensen met geheugenklachten en hun mantelzorgers.

DOEL

Door de geheugenproblemen ontstaan er ook veranderingen in de relatie. Daarom is deze therapie ook voor de partners/mantelzorgers.

DOELGROEP

Mensen met geheugenklachten en hun mantelzorgers.

INHOUD

Werkwijze: bijeenkomsten die door twee professionele begeleiders, te weten ouderpsycholoog en creatief therapeut, begeleidt worden, bestaan uit praten, creatieve therapie en een afsluiting tevens evaluatie. In het gespreksdeel wordt gesproken over de gevolgen van de ziekte (voornamelijk dementie) en de aanpassingen die deze vraagt in de onderlinge relatie. Opvallend is dat de nadruk niet ligt op de verbale communicatie, dus het praten, maar op de nonverbale communicatie. Saamhorigheid en het invoelen maakt het gesprek zo waardevol voor de deelnemers. De creatief therapeut werkt met diverse beeldende technieken die een kunstzinnig resultaat geven, bijvoorbeeld een schilderen, tekening of beeld. Zowel de creatieve actie als het product geven ruimte aan

de emotionele beleving. De belangrijkste doelen zijn:

- zelfwaarde en zelfvertrouwen in stand houden dan wel versterken
- aanreiken van nieuwe communicatie mogelijkheden
- ondersteunen van de relatie
- positieve gevoelens ervaren groep bestaat uit maximaal tien personen waarvan vijf personen familieleden of partners, veelal zijn het echtparen.

WANNEER EN WAAR

12 bijeenkomsten, verlenging is mogelijk. Vrijdagochtend van 9.30u tot 12.15u.

GGZ Oost Brabant gebouw Veghel afdeling Creatieve Therapie

Burgemeester de Kuyperslaan 5
5461 AA Veghel

DEELNAMEKOSTEN

Aan de deelname zijn geen kosten verbonden, dit valt onder de ziektekosten verzekering. Aanmelden kan doorlopend via de huisarts en/of andere behandelaar.

HOOFDAANBIEDER

GGZ Oost Brabant

www.ggzoostrabant.nl

SAMENWERKINGSPARTNERS

- Inspirator en stimulator Alzheimer Nederland afdeling Uden-Veghel
- Pieter Brueghel Centrum voor Kunst en Cultuur

PUBLICATIE

Projectbeschrijving van pilot creatieve therapie

Folder: Creatieve therapie

'De creatieve groep een kleurrijk jaar' kosten € 20,00 [softcover] € 30,00 [hardcover] verkrijgbaar bij de GGZ Oost Brabant

NADERE INFORMATIE

GGZ Oost-Brabant gebouw Veghel afdeling Creatieve Therapie Telefoon secretariaat ouderen 0413 846800

Yvonne Dolk, creatief therapeut

Y.dolk@ggzoostbrabant

5.

Activering en communicatie

Hoe kom ik in gesprek met dementerenden?

230 pagina's tellend handboek dat handvatten aanreikt aan professionals, maar ook aan mantelzorgers, ontwikkeld door Natasja Frijters en Cor Overduin, unitleiders bij Stichting Elisabeth, Breda.

DOEL

Mantelzorgers en professionals handvatten aanreiken om in gesprek te komen en gesprekken te voeren met mensen met dementie.

DOELGROEP

- Familie
- Mantelzorgers
- Vrijwilligers
- Professionals (bijvoorbeeld activiteitenbegeleiders en verzorgenden)

INHOUD

Er worden 53 verschillende thema's aangegeven. Deze hebben allemaal als doel dat het voor iedereen 'gewoon' wordt om in gesprek te gaan met dementerenden. Er zijn drie benaderingswijzen, te beginnen met realiteitsoriëntatie. Die heeft als doel het dementieringsproces te vertragen door te activeren om het verloren contact met de werkelijkheid terug te vinden. Onder de noemer 'reminiscentie' gaat het erom de behoefte aan terugblikken in het verleden te bevredigen. Daarbij worden bijvoorbeeld oude voorwerpen, muziek,

foto's of zelfs geuren gebruikt om herinneringen op te roepen.

Ten slotte is er de 'validation', de methode om met diep dementerenden te kunnen communiceren over verdriet, boosheid, angst en vrolijkheid. Uitgangspunten zijn dat de eigenwaarde van de dementerende belangrijk is, dat de mening wordt gehoord en de wensen en gevoelens worden gerespecteerd.

De thema's staan alfabetisch in het boek, waarbij gekozen is voor een multimap, zodat die nog kunnen worden aangevuld.

Hoofdonderwerpen zijn bijvoorbeeld de natuur, volksvermaak, levensbeschouwing, feestdagen, eten en drinken en seizoenen. Bij elk onderdeel wordt eerst Wikipedia aangehaald, de encyclopedie op internet. Als het bijvoorbeeld gaat over Annie M.G. Schmidt, dan staat daar wie het was, waar ze beroemd om was enzovoorts. Vervolgens worden er volgens de drie benaderingswijzen vragen gesteld als 'waar kent u haar van?' en 'las u uw kinderen haar verhaaltjes voor?' Er worden ook foto's getoond en de mensen worden geactiveerd. Maar het kan ook gaan over asperges, mosselen, gezondheid, kermis, Pasen, sport, erotiek, typisch Nederland en ga zo maar door. Dagelijkse dingen waar je mee te maken hebt.

HOE TE VERKRIJGEN

Het boek kan worden besteld bij:
Stichting Elisabeth of de Geheugenwinkel
Leuvenaarsstraat 91
4811 VJ Breda
076 5270200

KOSTEN

De prijs is € 27,50

CONTACTPERSOON

De heer C. Overduin
Stichting Elisabeth Breda
06 30523816

Creatieve werkplaats.....de Kunst van het doen

De gedachte is: als mensen zich verbaal slechter kunnen uiten, begin dan een gesprek op papier door middel van tekenen en schilderen.

DOEL

De Creatieve werkplaats schept een prettige, gezellige sfeer waarin men kan ontspannen door kunstzinnig bezig te zijn, zichzelf kan zijn en samen met anderen kan genieten. Tevens is het een ontmoetingsplek voor mensen die in een soortgelijke situatie beland zijn, waar men even zijn hart kan luchten en ervaringen en tips kan uitwisselen.

DOELGROEP

De groep bestaat uit maximaal 16 personen:

- mensen met geheugenklachten en/of een vorm van dementie
- hun partner of naaste, dit kunnen ook vrienden of (klein)kinderen zijn.

INHOUD

Na een warm welkom gaat men onder begeleiding van een gekwalificeerde kunstdocent en deskundige vrijwilligers aan de slag. Dat kan met het voorbeeldthema of zelfstandig [verder] gaan met het eigen werkstuk.

De kunstdocent maakt een 'grove' planning met betrekking tot de materialen en onderwerpen. En houdt in alle opzichten rekening met de mogelijkheden en/of beperkingen

die alle deelnemers in zich hebben.

Allerlei materialen kunnen gebruikt worden.

Ook mag men eigen spullen meenemen.

De mate van begeleiding is sterk afhankelijk van de behoefte van de deelnemers en wordt veelal luchtig, invoelend gegeven. Tussendoor gezamenlijke koffiepauze met gezellige klets in de centrale ruimte waar ook andere cursisten zich treffen. Afsluiting middels gezamenlijk kijken naar elkaars vaak verrassend kleurrijke werkstukken.

De locatie moet veilig, vertrouwd en overzichtelijk zijn en een bepaalde beslotenheid geven. De opbouw van de ochtend moet in grote lijnen steeds hetzelfde zijn.

WANNEER EN WAAR

Zaterdagochtend van 9.30u tot 12.00u.

Pieter Brueghel Centrum voor Kunsten Cultuur (www.pieterbrueghel.nl)

Middegaal 23-25

5461 XB Veghel

15 bijeenkomsten per jaar. Twee groepen per jaar.

Een keer per jaar wordt een feestelijke expositie georganiseerd.

DEELNAMEKOSTEN

Eigen bijdrage € 35,00 per persoon inclusief basismateriaal (papier, penselen, acrylverf, potloden, vlakgom en boetseerklei).

Consumpties en vervoer zijn voor eigen rekening.

HOOFDAANBIEDER

Alzheimer Nederland afdeling Uden-Veghel is projectverantwoordelijke, financier en draagt zorg voor ervaren deskundige vrijwilligers.

SAMENWERKINGSPARTNER

Pieter Brueghel, Centrum voor Kunst en Cultuur locatie Veghel: levert de gekwalificeerde kunstdocent en de werkruimte. De deelnemers worden als reguliere cursist ingeschreven.

PUBLICATIES

- Folder van de Creatieve werkplaats
- Projectbeschrijving Creatieve Werkplaats
- Artikel 'Creatieve werkplaats' in *RDO-Nieuws*, juni 2010
- 'Creatieve werkplaats in film' op: www.alzheimer-nederland.nl/udenveg-hel

NADERE INFORMATIE

Alzheimer Nederland afd. Uden-Veghel
e-mail: udenveg-hel@alzheimer-nederland.nl
website: www.alzheimer-nederland.nl/udenveg-hel

De foto's -door de deelnemers/familie beschikbaar gesteld- zijn genomen in het Pieter Brueghel Centrum voor Kunst en Cultuur Veghel. © AlzheimerNederland, afdeling Uden-Veghel.

Gedeelde werelden

DOEL

Het verzorgen van wekelijkse bijeenkomsten (37 per jaar) waarbij peuters van een kinderdagverblijf en ouderen met een dementieel beeld op een locatie in een verzorgingshuis bij elkaar worden gebracht.

DOELGROEP

Mensen met dementie

INHOUD

Tijdens dit samenzijn worden er gezamenlijke activiteiten ondernomen, zoals spelletjes spelen, liedjes zingen, het vieren van een verjaardag of een creatieve activiteit. Door het contact met de peuters worden de ouderen gestimuleerd in hun alertheid en hun communicatiebereidheid waardoor hun isolement wordt doorbroken. Er worden steeds 8/10 peuters met 8/10 ouderen samengebracht.

De kinderen worden vanaf het kinderdagverblijf vervoerd naar de instelling en blijven onder begeleiding van hun eigen begeleiders/opvangmedewerkers.

De ouderen worden begeleid door medewerkers van de instelling. De bijeenkomsten zijn van 10.00u tot 11.00u in een wekelijkse frequentie (37 maal per jaar).

WAAR

Vitalis Brunswijck,
Fakkellaan te Eindhoven

KOSTEN

Gratis voor zover de methodiekoverdracht. Mogelijke vervoerskosten van de peuters voor 37 keer wordt geschat op € 4.600,00

HOOFDAANBIEDER

Vitalis Zorggroep Eindhoven

SAMENWERKINGSPARTNER

- Kinderdagverblijf Dikke en Dik
- Gemeente Eindhoven

NADERE INFORMATIE

- Vitalis zorggroep
K. Strijbos
040 2151926
- Gemeente Eindhoven
A. van Lierop
040 2382767

Voorleesproject

Luisteren in je leunstoel

Voorlezen stimuleert de dialoog en roept herinneringen op waardoor het eigen verhaal weer in beeld komt. Tevens is het een directe voedingsbodem voor gesprekken met anderen rondom ervaringen, vragen en behoeften van de ouderen. Het voorlezen is een middel om in gesprek te komen.

DOEL

Voorlezen kan een bijdrage leveren aan het doorbreken van een sociaal isolement van sommige ouderen. Ze komen op andere gespreksstof dan gewoonlijk, waardoor contact met de oudere rijker en diepgaander wordt. Daarnaast is het voorlezen een fijne en ontspannende activiteit die aansluit bij de belangstelling en behoeften van ouderen.

Tevens kunnen vrijwilligers en alle mensen die beroepsmatig met de ouderen in contact komen door het voorlezen hun werk verrijken.

DOELGROEP

75-plussers die aan de hand van teksten en gedichten met elkaar in gesprek willen over hun eigen ervaringen uit hun levensverhaal.

INHOUD

Een voorleessessie van 60-90 minuten per 2 weken aan een groep van 8/10 deelnemers.

Twee vrijwilligers lezen voor.

Deze voorlezers krijgen een scholing van vierbijeenkomsten en vier keer in het jaar een intervisie/themabijeenkomst.

KOSTEN

Materiaalkosten, zoals voorleesboeken

AANBIEDERS

- GGGZ-Breburg: scholing, implementeren van voorleesproject in regio Midden-Brabant
- De Twern: coördinatie vrijwilligers en integreren ouderenwerk van de Twern

PUBLICATIE

José Franssen: *Luisteren in je leunstoel Handboek voorlezen aan ouderen*. Bohn Stafleu Van Loghum, Houten, 2004
ISBN 90 313 4134 7

NADERE INFORMATIE

De Twern
Vincentiusstraat 102
Postbus 3078
5003 DB Tilburg
013 5839999
secretariaat@twern.nl

Buddy voor jong dementerenden

De wereld van een persoon met dementie wordt steeds kleiner. Door toenemende onzekerheid wordt het steeds moeilijker om zelfstandig iets te ondernemen. Het is dan fijn als je een maatje hebt om dit samen te doen.

DOEL

Een buddy komt bijvoorbeeld één keer in de week bij de klant thuis. Hij heeft aandacht voor wat de ziekte voor de klant betekent en onderneemt met de klant activiteiten die afleiding bieden. Dit kan bestaan uit gewoonweg samen koffie drinken, maar ook fietsen of sporten kan erg veel plezier opleveren.

Een buddy is een vrijwilliger, die niet het werk van een professional overneemt. Zijn werk zit hem in het er zijn.

GERICHT OP

Jong dementerenden en andere gezinsleden.

INHOUD

Dementie beïnvloedt alle aspecten van het dagelijks leven. Dit is zwaar, zowel voor de persoon met dementie zelf als zijn familie. Soms is het makkelijker daarover te praten met een buddy dan met familie of vrienden. De persoon met dementie wil de

familie er misschien niet teveel mee belasten. De buddy kan een luisterend oor bieden en kan ervoor zorgen dat iemand zich hierdoor vrijer voelt.

In overleg, gedurende een bepaalde periode.

AANBIEDER

Contour

SAMENWERKINGSPARTNER

Alzheimer Nederland, afdeling Midden-Brabant

KOSTEN

Er zijn geen kosten aan verbonden.

NADERE INFORMATIE

Contour

Sint Annaplein 21

5038 TV Tilburg

013 5434572

info@contourtilburg.nl

www.contourtilburg.nl

miMakkusclowns

de persoon met dementie ontmoeten in eigen belevingswereld

Het prikkelen van de cliënt en hem/haar even ontmoeten in zijn/haar belevingswereld. Proberen met cliënt in contact te komen en emoties te delen en eventueel angst en verdriet om te buigen naar een moment van vreugde. Hiermee kan een miMakker een bijdrage leveren aan een gevoel van eigenwaarde en levensvreugde, al is het maar voor een kort (dierbaar) moment.

DOEL

Doel van de functie miMakker binnen BrabantZorg is het mede realiseren van de doelstellingen van het zorgplan door het bevorderen of in stand houden van het psychosociaal welbevinden van cliënten. De miMakker kan adviezen geven aan verzorgenden, behandelaars, familie en vrijwilligers.

DOELGROEP

Verpleeghuisbewoners met dementie

INHOUD

Een miMakker is een persoon in de gedaante van een clown. Hij bezoekt met regelmaat een afdeling en benadert mensen onbevangen en respectvol en past zich aan de fase van dementie waarin de cliënt zich bevindt aan.

Door grenzeloze fantasie, oprechte belangstelling, humor en een sterk inlevingsvermogen probeert een miMakker prachtige ontmoetingen tot stand te brengen. Dit kunnen uitbundige momenten zijn,

maar meestal zijn het kleine intieme momenten.

Met muziek, attributen, geur of een aanraking kruipen ze in de belevingswereld van de mensen. Ze benaderen alle mensen op een eigen manier, altijd open en kwetsbaar. Iedere reactie van de ander verwerken we en beantwoordt de miMakker (nonverbaal). Het draait hierbij vooral om lichaamstaal en gevoel.

Gemiddeld bezoeken vier miMakkers individueel wekelijks vier afdelingen met 15/20 bewoners. Een bezoek heeft een tijdsduur van 2 uur.

Ook niet verpleeghuisbewoners kunnen bezocht worden.

AANBIEDER

BrabantZorg

SAMENWERKINGSPARTNER

Stichting miMakkus (Eindhoven): (bij)scholing

KOSTEN

Intern € 55,00 per bezoek
Extern € 76,00 per bezoek

NADERE INFORMATIE

BrabantZorg, team miMakkus
Kim Hendriks
Reigerdonk 37
5467 AN Veghel
06 12698279
Kim.hendriks@brabantzorg.eu

Beweeggroep Dementie

Regelmatig bewegen werkt!

DOEL

Het trainen van mensen met dementie in een veilige omgeving met specialistische begeleiding, met als doel behoud en/of verbeteren van cognitie (geheugen) en stemming, biologische klok (dag/nachtritme), kracht en lenigheid, conditie, snelheid en coördinatie. De laatste jaren is steeds meer onderzoek gedaan naar de verbanden tussen motoriek en brein. Door te bewegen worden gebieden in de hersenen gestimuleerd, wat een positief effect heeft op het geheugen.

DOELGROEP

Thuiswonende mensen met dementie in de regio Helmond en die zich zelfstandig kunnen verplaatsen met of zonder loop-hulpmiddel. Mensen met dementie die op de dagbehandeling zitten kunnen deze module ook aangeboden krijgen.

INHOUD

De beweeggroep voor mensen met dementie maakt deel uit van het project 'Dementie in beweging' dat is mogelijk gemaakt door CZ fonds. Twee professionals, een fysiotherapeut en een bewegingsagoog, begeleiden de beweeggroep die bestaat uit 8 personen. Zij hebben ervaring met dementie en het geven van groepsactiviteiten. De beweeggroep is geschikt voor mensen met dementie die thuis wonen en zich zelfstandig kunnen verplaatsen met of zonder loophulpmiddel (rollator). Tijdens de eerste les wordt samen met de

cliënt gekeken naar zijn/haar situatie en uithoudingsvermogen. Deelnemers krijgen informatie met oefeningen mee voor thuis, zodat de deelnemer de informatie kan delen met zijn/haar partner/mantelzorgver. Partner en mantelzorgver worden tijdens deze cursus ook uitgenodigd om 2 lessen bij te wonen. Hierbij worden ze geïnformeerd over bewegingsoefeningen en wat ze thuis kunnen doen om de dementerende te stimuleren.

WIJZE VAN AANBIEDEN

Een (tijdelijke) cursus van 12 weken met bijeenkomsten van 1 uur. Bij voldoende deelname wordt gekeken of er mogelijkheden zijn om de beweeggroep langdurig aan te bieden.

AANBIEDER

Quartz, transmuraal centrum in de regio Helmond

SAMENWERKINGSPARTNERS

CZ fonds, de Zorgboog, Novicare, Elkerliek Ziekenhuis, Fysiotherapie praktijk Campa-nula, Ergotherapie praktijk GRIP.

NADERE INFORMATIE

- Quartz Transmuraal centrum voor de regio Helmond
Postbus 98 5700 AB Helmond
0492 59 51 61 0492 59 51 79
- Mevrouw H.H. Kats
steunpuntdementie@elkerliek.nl

Specialist muziekactiviteiten

DOEL

Het prikkelen van de dementerende bewoner en hem/haar even ontmoeten in zijn/haar belevingswereld. Proberen met hen in contact te komen en emoties te delen en eventueel angst en verdriet om te buigen naar een moment van vreugde.

Hiermee kan een specialist muziekactiviteiten een bijdrage leveren aan een gevoel van eigenwaarde en levensvreugde, al is het maar voor een kort (dierbaar) moment.

De specialist in muziekactiviteiten kan adviezen geven aan verzorgenden, behandelaren, familie en vrijwilligers.

DOELGROEP

Dementerende ouderen, intramuraal verblijvend of in thuiswonend.

INHOUD

De specialist muziekactiviteiten probeert met het middel muziek contact te maken met de dementerende ouderen. Dit kan door middel van instrumenten, stem of klank.

Muziek roept herinneringen op, geeft veiligheid van vroeger en nu, is sociaal, geeft informatie via verschillende zintuigen, roept emoties op, zorgt voor ontspanning en nodigt uit tot zingen, communicatie en bewegen.

Muziek spreekt iedereen op zijn eigen manier aan. Door in te gaan op de belevingswereld van de dementerende probeer je op die manier de goede snaar te raken. Dit kan zijn een glimlach, het mee neuriën van een bekend lied, soms het meezingen van een deuntje terwijl praten moeilijk is, het meedeinen op ritme, het zelf meedoen met instrumenten.

AANBIEDER

BrabantZorg

WIJZE VAN AANBIEDEN

Gemiddeld bezoekt een specialist muziekactiviteiten individueel op jaarbasis wekelijks 3 PG afdelingen met 15/20 bewoners intern BrabantZorg, maar ook extern.

Een bezoek heeft een tijdsduur van 2 uur.

KOSTEN

Intern € 55,00 per bezoek

Extern € 76,00 per bezoek

NADERE INFORMATIE

BrabantZorg

Els Fijen

Reigerdonk 37

5467 AN Veghel

Els.Fijen.@brabantzorg.eu

6.

Respijtzorg

Geheugen zoekt Steun

DOEL

Eenzijds bieden de vrijwilligers sociale, emotionele en praktische steun aan mensen met dementie. Anderzijds ontlasten de vrijwilligers de mantelzorgers, zodat zij hun taak langer kunnen volhouden. Daarnaast vullen de vrijwilligers ook het sociale netwerk rondom mensen met dementie aan en zijn zij een aanvulling op de professionele hulpverlening.

GERICHT OP

Mensen met dementie en hun mantelzorgers

INHOUD

De hulp van Geheugen zoekt Steun omvat onder andere:

- het 'er zijn' voor de cliënt, zodat deze niet alleen is als de mantelzorger even op adem wil komen
- het ondernemen van activiteiten, bijvoorbeeld samen fietsen, boodschappen doen, foto's en boeken van vroeger bekijken
- het bieden van een luisterend oor
- het bieden van hulp bij licht verzorgende taken, zoals het helpen bij toiletbezoek
- het begeleiden naar het ziekenhuis e.d.

De vrijwilligers worden geschoold en begeleid door professionals. Het uitgangspunt is de belevingswereld en/of de levensgeschiedenis van mensen met dementie.

Aan de hand van de zogenaamde koffertjesmethodiek hebben de vrijwilligers onder andere geleerd hoe zij op een prettige manier contact kunnen maken. Hoe zij de leefwereld van mensen met dementie kunnen vergroten en hoe zij open kunnen staan voor de emoties van de cliënt en/of de mantelzorger.

Kortom, in een voorbereidende cursus doen de vrijwilligers kennis op en leren zij vaardigheden om op een positieve manier om te gaan met mensen met dementie en hun mantelzorgers.

AANBIEDER

Contour

SAMENWERKINGSPARTNER

Alzheimer Nederland afdeling Midden-Brabant

KOSTEN

Er zijn geen kosten aan verbonden

PUBLICATIE

Folder *Geheugen zoekt Steun – Als de wereld om je heen steeds kleiner wordt*

NADERE INFORMATIE

Contour
Sint Annaplein 21
5038 TV Tilburg
013 5434572
info@contourtilburg.nl
www.contourtilburg.nl

Soos 't Buitenhuis

Ieder weekend op zaterdag van 10.00u tot 16.00u.

DOEL

Bieden van respijtzorg in de vorm van het aanbieden van dagopvang in het weekend. De doelgroep wordt ook geholpen met advies en hulp bij de zoektocht naar hulp.

GERICHT OP

Mensen met dementie en hun mantelzorgers.

INHOUD

In soos 't Buitenhuis, in het centrum van Waalwijk, worden mensen met dementie op de zaterdagen met open armen ontvangen. Zij hebben hier de mogelijkheid om samen met anderen, onder begeleiding, een hobby of activiteit uit te voeren. Het betreft hier activiteiten zoals samen koken, tuinieren, boodschappen doen etc. Afhankelijk van de behoefte van de gasten worden de activiteiten gekozen om samen te doen.

Soos 't Buitenhuis geeft mantelzorgers de gelegenheid ook in het weekend eens een keer tijd voor zichzelf te hebben. Op deze manier willen wij hen ondersteunen en indien nodig van informatie voorzien.

In soos 't Buitenhuis staat bovendien de deur elke zaterdag open voor mensen die op zoek zijn naar meer informatie over dementie. Wat is het precies, welke mogelijkheden zijn er, etc.

De koffie staat klaar en er is altijd iemand aanwezig die antwoord kan geven op vragen of mee naar antwoorden zoekt.

AANBIEDER

Schakelring, Waalwijk

SAMENWERKINGSPARTNERS

- Gemeente Waalwijk
- Alzheimer Nederland afdeling Midden-Brabant

KOSTEN

De hoogte van de eigen kosten is afhankelijk van het wel of niet hebben van een AWBZ-indicatie.

VERGOEDING IN KOSTEN MOGELIJK?

Bij indicatie AWBZ Begeleiding en behandeling wordt een eigen bijdrage via CAK in rekening gebracht (2010).

Een andere mogelijkheid is een bijdrage uit de Wmo.

NADERE INFORMATIE

Debby Wels
Eikendonklaan 2
5143 NG Waalwijk
Tel: 0416 671200
d.welz@schakelring.nl

Dagbegeleiding Plus (*)

Dagverzorging voor hoger opgeleide mensen met dementie.

DOEL

Dagbegeleiding voor hoger opgeleiden en mensen die geïnteresseerd zijn in uiteenlopende culturele en maatschappelijke onderwerpen.

GERICHT OP

- Hoger opgeleide mensen met dementie
- Mantelzorgers

INHOUD

Thuiszorg West-Brabant biedt speciaal voor deze doelgroep een actief en afwisselend programma. De activiteiten kunnen individueel of in groepsverband worden gedaan. Er wordt gewerkt volgens een persoonlijk begeleidingsplan, waarbij wordt samengewerkt met een ergotherapeut, fysiotherapeut en dementieconsulent. Naast culturele activiteiten is ook bewegen een belangrijk onderdeel.

Maximale groepsgrootte is 12 deelnemers. Elke dinsdag en vrijdag van 10.00u tot 16.00u.

AANBIEDER

Thuiszorg West-Brabant

SAMENWERKINGSPARTNER

RDO Roosendaal, Steenberg en Rucphen

KOSTEN

Deelnemers dienen te beschikken over een indicatie Begeleiding. Zorg wordt geleverd volgens de Tariefstelling 2011 van de NZA. De zorg wordt dan betaald vanuit de AWBZ. Klanten betalen een inkomensafhankelijke eigen bijdrage via het CAK. Indien er een medische indicatie is kan ook het vervoer van en naar de dagbegeleidingslocatie vergoed worden.

Zowel zorg in natura als in de vorm van PGB zijn mogelijk.

PUBLICATIES

Folder 'Dagbegeleiding plus'

NADERE INFORMATIE

Thuiszorg West-Brabant of via tel: 06 20602861

(*) Een gelijksoortig aanbod wordt door Thebe in Tilburg sinds 2009 geleverd onder de naam 'Dagverzorging hoogopgeleiden'.

Draaiboek voor het (bege)leiden van een ondersteuningsgroep voor partners

DOEL

Het draaiboek is een hulpmiddel om een groep mantelzorgers aan de ene kant te informeren en aan de andere kant ondersteuning te bieden in de zorg voor de dementerende partner. Het zwaartepunt bij de ondersteuning ligt vooral bij de emotionele verwerking om zo de draagkracht van degene die zorg verleent te vergroten.

DOELGROEP

Professionals van organisaties die een ondersteuningsgroep willen (bege)leiden.

INHOUD

Het draaiboek beschrijft 8 bijeenkomsten van 2 uur, waarin uiteenlopende onderwerpen met betrekking tot dementie worden besproken. Wat is nu precies dementie? Welke vormen zijn er?

Wat verandert er in je leven als je partner dementerend wordt? Hoe ga je daar als partner mee om? Kun je bij de dementie ook spreken van een rouwproces? Hoe moet het als het thuis steeds moeilijker gaat? Naast bovenstaande thema's zijn er werkvormen opgenomen en wordt voor elke bijeenkomst een schema aangegeven.

NADERE INFORMATIE

Het draaiboek is digitaal te verkrijgen bij:
Thuiszorg West-Brabant
De heer GBJ Jansen, dementieconsulent.
E-mail: gjansen@twb.nl
Telefoon: 06 22660841

De Herberg 'Panta Rhei'

Aandacht voor de levenskwaliteit voor de gast en zijn/haar familie.

Een plaats waar je terecht kunt, dag en nacht, het hele jaar door.

DOEL

- Respijtzorg, ontlasten van mantelzorgers
- Ondersteuning en begeleiding bieden aan doelgroepleden

DOELGROEP

- Licht demeterende mensen
- Mensen met een niet aangeboren hersenletsel, ziekte van Parkinson, CVA-patiënten
- Mensen die na een ziekenhuisopname persoonlijke aandacht wensen
- Mensen die iets ernstigs hebben meemaakt en daardoor tijdelijk in de war of depressief zijn geraakt of ondersteuning behoeven bij rouwverwerking
- Familieleden, mantelzorgers

INHOUD

De Herberg 'Panta Rhei' is een plaats waar de bezoeker:

- tot rust komt, kan genieten, baden en waar de mogelijkheid is om te wandelen in natuurgebieden;
- een hobby kan ontwikkelen;
- tot zichzelf komt, ruimte krijgt, stilstaat bij wat hij/zij nodig heeft.

Centraal staat aandacht voor de mens, op basis van eenvoud, gelijkwaardigheid en respect en het hervinden van de kracht in ieder mens.

Er wordt op natuurlijke basis gekookt: lekker en gezond.

WANNEER EN WAAR

De Herberg 'Panta Rhei' bevindt zich in Neerkant, Zuidoost-Brabant en is het hele jaar door geopend.

DEELNAMEKOSTEN

1 dagdeel € 65,00

2 dagdelen € 130,00

3 dagdelen € 195,00

Etmaal € 220,00

Individuele begeleiding thuis: € 26,00 per uur.

De kosten kunnen particulier of vanuit een Persoonsgebonden budget (PGB) betaald worden.

Het is mogelijk om functies te scheiden, bijvoorbeeld: Thuiszorg op basis van Zorg in natura en begeleiding en logeren via een PGB.

AANBIEDER

Herberg Panta Rhei

PUBLICATIES

- *'Panta Rhei, een herberg met aandacht voor de mens'*
- *'Panta Rhei, Levenskwaliteit voor jonge ouderen, op kleine schaal doen wat de moeite waard is'*.

Verkrijgbaar bij Marion van den Waardenberg, info@gezondheidsontwikkeling.nl

- Thesís ‘Ontwikkelen van levenskwaliteit van dementerende mensen en hun omgeving’, http://www.herberg-panta-rhei.nl/Herberg_Panta_Rhei/Thesis.html

OVERIG AANBOD

Bureau voor Gezondheidsontwikkeling biedt ook het volgende aan:

- Vijfdaagse begeleidingsweek ‘Ontwikkeling van levenskwaliteit’ (OVL) voor mantelzorgers als dan niet met hun hulpvrager
- Training voor zorgprofessionals en mantelzorgers ‘Bewust in contact met dementerende mensen en hun familie’
- Samen twee dagen ervaring opdoen ‘Herberg Panta Rhei’ voor mantelzorgers met als doel beter voor jezelf en de ander zorgen te stimuleren. 2 dagen met overnachting.

NADERE INFORMATIE

Marion van den Waardenberg,
MA Gerontology
Bureau voor Gezondheidsontwikkeling
Vilgert 22
6086 NM Neer
0475 476370
06 51186801
info@gezondheidsontwikkeling.nl
www.herberg-panta-rhei.nl

Eén team voor het aanbod Kortdurende PG-Zorg, thuiszorg en dagbehandeling

DOEL

De cliëntgroep heeft vanwege ernstige dementiële problematiek behoefte aan intensieve begeleiding en intensieve verzorging in een beschermde woonomgeving. De cliënten zijn (bijna) geheel zorgafhankelijk.

De dominante grondslag voor dit cliëntprofiel is een psychogeriatrische ziekte/aandoening. Het zorgproduct logeren en vakantieopvang maakt het mogelijk dat de mantelzorger tijdelijk ontlast wordt en op deze manier kan de cliënt thuis blijven wonen. Mocht er een crisissituatie ontstaan zijn er per locatie twee crisisbedden. Terminale zorg en revalidatie vanuit dit team heeft een meerwaarde voor pg-cliënten doordat op een somatische afdeling de medewerkers niet geschoold zijn op psychogeriatrische omgangaspecten.

DOELGROEP

Mensen met dementie en hun mantelzorgers. Op Lindenhof 2 (Schaijk) kunnen 24 cliënten verblijven.

Op Vogelven 8 (Veghel) kunnen 8 cliënten verblijven.

INHOUD

Logeren, revalideren, crisisopname en tijdelijk verblijf met een bepaald doel.

We houden bij hoe het verloop is om een beeld te krijgen over de omvang van de zorgvraag. Op die manier kunnen we inspelen op de noodzakelijke omvang van dit product.

WIJZE VAN AANBIEDEN

Bij PG-cliënten is altijd een casemanager betrokken, die bij klantenservice van Brabant-Zorg werkt. Zij bekijkt wat de zorgvraag van de cliënt is en bewaakt de draagkracht van de mantelzorger. In multidisciplinair overleg wordt de zorgvraag besproken en samen wordt de zorg hierop afgestemd.

De casemanager is degene die dit coördineert tussen familie en zorgaanbieders. Zij is een belangrijke spil met name omdat in de meeste gevallen de zorgaanbieders van verschillende organisaties zijn.

Kortdurende opname werkt intern samen met de dagbehandeling en thuiszorg. Vanuit multidisciplinair overleg zijn behandelaars betrokken en worden daar waar nodig ingezet. Extern wordt er nauw samengewerkt met GGZ. Kortdurende zorg kan op afspraak geregeld worden; de opvang is 24 uur per dag.

Een medewerker van Kortdurende opname doet het opnamegesprek met familie. Cliënten kunnen daar tijdelijk verblijven als er een crisis thuis ontstaat door wegvallen van de mantelzorger of een persoon met dementie na ziekenhuisopname moet revalideren. Ook als de mantelzorger op vakantie of weekendje weg wil of een paar dagen ontlast wil zijn van zorg, kunnen de mensen met dementie komen logeren. De meerwaarde van dit product is dat de cliënt het team al kent via dagbehandeling of thuiszorg, die ook geleverd. Deze bekendheid geeft veel rust zowel bij de cliënt als de mantelzorger.

Afspraken over de zorgverlening worden vastgelegd in het individuele zorgplan. Deze afspraken worden minimaal 2 maal per jaar geëvalueerd in samenspraak met de cliënt en/of diens vertegenwoordiger.

De specialist ouderengeneeskundige is medisch eindverantwoordelijk voor de zorgverlening. De BOPZ arts is eindverantwoordelijk voor het BOPZ beleid.

AANBIEDER

BrabantZorg

SAMENWERKINGSPARTNER

GGZ Noordoost Brabant

KOSTEN

CAK bijdragen passend bij AWBZ-indicatie; eigen bijdrage wordt vastgesteld op hoeveelheid van zorg en inkomen per individu.

Cliënten die een indicatie voor verblijf hebben voor minder dan 4 etmalen krijgen geen ZZP-indicatie. Zij krijgen een indicatie in functies en klassen. Vanaf 1 januari moet voor deze cliënten de verblijfscomponent gedeclareerd worden, met daarnaast de geleverde uren PV, VP en BG (binnen de extramurale indicatie).

NADERE INFORMATIE

- BrabantZorg
Ronca Francissen
Udensedreef 5
5473 RL Schaijk
0486 461751
Ronca.francissen@brabantzorg.eu
- Mieke van Dieten
Reigerdonk 37
5467 AN Veghel
0413 362951
Mieke.vandieten@brabantzorg.eu

7.

Scholing en training

Geheugentraining voor 55-plussers

Naarmate we ouder worden, worden ook onze hersenen ouder. Het trainen van het geheugen is niet alleen belangrijk bij het verwerven, maar ook bij het vasthouden van informatie in de hersenen. We trainen onbewust het geheugen, terwijl we bezig zijn met dagelijkse dingen als koken, de krant lezen of tv kijken. Soms oefenen we ook bewust door computerlessen te volgen of een nieuwe taal te leren. Soms ervaren we daarbij dat het geheugen faalt. Dan is het de moeite waard om na te gaan hoe dit komt en hoe geheugenprocessen bewuster ondersteund kunnen worden.

DOELGROEP

55-plussers, ouderen met onzekerheidsgevoelens over hun 'vergeten'.

INHOUD

In de geheugentraining voor 55-plussers gaan de cursusleiders (opgeleide vrijwilligers) dieper in op de ouder wordende hersenen en het geheugen. Waarom vergeten we? En welke aspecten hebben invloed op het geheugen? Vergeten is namelijk niet alleen gerelateerd aan het ouder worden.

Welke vormen van het geheugen bestaan er naast het korte en het lange termijngeheugen? Het is belangrijk om het verschil tussen de verscheidene vormen van het geheugen te kennen om te kunnen zien welke onthoudtechnieken, zoals associëren of structureren, bevorderlijk zijn voor welke taken.

Tijdens de training zullen de deelnemers met de verschillende onthoudtechnieken kennismaken, zodat ieder voor zich de meest gepaste techniek(en) in het dagelijkse leven kan gaan gebruiken. Hierdoor krijgt men meer inzicht in de werking van het eigen geheugen.

Verder wordt er voorlichting gegeven over de instanties die men kan raadplegen als er na het volgen van de cursus een vervolg behoeft.

Cursus geheugentraining wordt gegeven door opgeleide vrijwilligers door middel van:

- voorlichting
- onderwijsleergesprekken
- doceren
- opdrachten uitvoeren zowel klassikaal als ook individueel huiswerk
- verschillende werkvormen.

De cursus is gebaseerd op het CASSA-model. Het model staat voor Concentratie, Associëren, Structureren, Selecteren en Aanvaarden. Na een korte uitleg over het model, zal steeds één onderdeel van het geheugenmodel centraal staan in de volgende bijeenkomsten, daarnaast komen de volgende onderdelen ook aan bod, om zoveel mogelijk inzicht te geven in de werking van het geheugen.

- Waar zit het geheugen? De verschillende geheugens?
- Wat is dementie? Verschillen tussen ou-

derdomsvergeetachtigheid en dementie.

- Opslaan en Herinneren
- Waarom vergeten mensen? Verschillen tussen mensen.
- Gevolgen van vergeetachtigheid
- Het geheugendagboek

Auteur van het lesmateriaal is drs. M.C. Kalker werkzaam bij SWOBOZ

WIJZE VAN AANBIEDEN

De cursus Geheugentraining bestaat uit 6 bijeenkomsten van 2 uur.

Per training kunnen 8 tot 10 personen deelnemen.

AANBIEDER

Stichting Welzijn Ouderen
Bergen op Zoom
Keldermanslaan 5
Bergen op Zoom
0164 265946

SAMENWERKINGSPARTNERS

- KBO afdeling Bergen op Zoom
- RDO 'Attentie voor Dementie'

KOSTEN

Kosten deelname inclusief lesmateriaal en consumpties zijn € 37,50.

VERGOEDING IN KOSTEN MOGELIJK?

Sommige ziektekostenverzekeraars vergoeden gedeeltelijk/geheel in de kosten. Bijvoorbeeld CZ aanvullende verzekering vergoedt het volledige bedrag.

NADERE INFORMATIE

Stichting Welzijn Ouderen
Bergen op Zoom.
Tel.: 0164 265946
wvandongen@swoboz.nl

Podium PG

Tien maal per jaar (tweede donderdag van de maand) vindt op wisselende locaties van Stichting Schakelring een bijeenkomst plaats van het Podium PG.

DOEL

Bieden van podium aan professionals in PG-zorg door middel van podiumactiviteiten (theater, literatuur, muziek) om deskundigheid te bevorderen, kennis uit te wisselen, te netwerken, informeel samen zijn en emancipatie van de beroepsgroepen in de PG-zorg.

Doelen:

- Deskundigheid en kwaliteit van de professional bevorderen door het bieden van informatie
- Ervaringen en deskundigheid uitwisselen
- Trots zijn op het eigen beroep en dit ook uitstralen
- Anderen over de streep halen om ook binnen de zorg te gaan werken professionele samenwerking tussen beroepsgroepen en instellingen tot stand brengen
- Mogelijkheden bieden tot 'netwerken'
- Ontmoeting en ervaringen in informele sfeer kunnen uitwisselen.

DOELGROEP

Alle medewerkers in de regio die beroepsmatig betrokken zijn bij zorg en welzijn van mensen met dementie en hun mantelzorgers.

INHOUD

De bijeenkomst bestaat altijd uit een gedeelte deskundigheidsbevordering, door middel van podiumactiviteiten als film, theater, forum of panelgesprekken, presentaties etc. Naar aanleiding van dit gedeelte kan gedebatteerd/gediscussieerd worden. Daarna is altijd sprake van een informeel samen zijn.

WANNEER EN WAAR

Enmaal per maand op de tweede donderdag, van 15.30u tot 17.30u op wisselende locaties van Schakelring.
Niet in de maanden augustus en december.

KOSTEN

Deelname is gratis (excl. beperkte kosten voor consumpties) voor alle professionals uit de regio, die beroepsmatig betrokken zijn bij zorg en welzijn van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Organisaties kunnen een abonnement nemen, zodat hun medewerkers gratis kunnen deelnemen aan Podium PG.

AANBIEDER

Schakelring, Waalwijk

NADERE INFORMATIE

www.schakelring.nl

Tijn Kloet

Schakelring

Eikendonklaan 2 5143 NG Waalwijk

Tel: 0416 671200

t.kloet@schakelring.nl

Omgaan met dementie voor vrijwilligers

Goede/betere zorg voor mensen met dementie (verpleeghuiszorg, zorg thuis) door scholing en advies op het gebied van zorg, gebaseerd op menslievende zorg, presentietheorie en zorgethiek.

DOEL

Het doel is achtergrondkennis en vaardigheden aanbieden, maar vooral een bewustwordingsproces in gang zetten: leren en proberen zich af te stemmen op de dementerende ander. Als dat lukt, is dat een bron van voldoening.

DOELGROEP

Vrijwilligers die in de PG-zorg een rol (kunnen) spelen/hebben

INHOUD

De cursus Omgaan met dementie voor vrijwilligers is praktijkgericht en gebaseerd op veel levensechte praktijkvoorbeelden, waarbij ook de levenservaring van de vrijwilligers betrokken wordt, filmmateriaal en eventueel een snuffelstage.

KOSTEN

Afhankelijk van de gekozen werkvorm en op aanvraag te verkrijgen bij Dr. Madeleine Timmermann.

AANBIEDER

Dr. Madeleine Timmermann

BIJZONDERHEDEN

In onderling overleg wordt de werkvorm gekozen: bijvoorbeeld lezing, workshop, scholing, training, cursus, module, et cetera. Scholing is ook mogelijk in samenwerking met Stichting HOOM en Stichting Presentie.

INFORMATIE

Zie ook http://www.zorgethiek.nu/Wie%20zijn%20wij?/CES_CCC/MadeleineWeterings-Timmermann/

PUBLICATIE

M. Timmermann, *Relationele afstemming. Presentieverrijkte verpleeghuiszorg voor mensen met dementie*, Den Haag: Lemma, 2010, ISBN: 978-90-5931-552-5 (proefschrift, promotie aan Universiteit van Tilburg, voorjaar 2010)

NADERE INFORMATIE

Dr. Madeleine Timmermann
0165 303816
m.timmermann@planet.nl

Omgaan met dementie voor professionals

De leergang Omgaan met dementie voor professionals is gebaseerd op relationele afstemming, menslievende zorg, presentietheorie en zorgethiek

DOEL

Het doel is een bewustwordingsproces in gang zetten: wat is nu eigenlijk voor onze bewoners goede zorg, hoe weten we dat, hoe doen we dat, wat is daar voor nodig? Goede zorg draait om relationele afstemming, dat wil zeggen vakbekwaam als mens iets voor de dementerende mens kunnen betekenen. Als dat lukt, is dat een bron van voldoening voor alle betrokkenen.

DOELGROEP

- Thuiszorgmedewerkers
- Professionals in de extramurale zorg, welzijn en wonen, actief in PG-zorg (bijvoorbeeld huismeester, MW-er, Ouderadviseur, welzijnsmedewerker)
- Medewerkers verzorgingshuizen
- Medewerkers afdelingen en woongroepen binnen de intramurale PG-zorg
- Medische en paramedische disciplines in de PG-zorg

INHOUD

Professionals die werken met kwetsbare patiënten/bewoners zoals mensen met dementie hebben een verantwoordelijke taak. Vanuit de theorie van presentie is een visie op goede zorg ontwikkeld met bruikbare instrumenten die gericht zijn op welbevinden in de dagelijkse zorg.

In de leergang worden deze instrumenten ingezet.

KOSTEN

Afhankelijk van de gekozen werkvorm en op aanvraag te verkrijgen bij Dr. Madeleine Timmermann

AANBIEDER

Dr. Madeleine Timmermann

BIJZONDERHEDEN

De leergang wordt in overleg met u/uw organisatie gevuld met theoretische achtergronden, filmmateriaal, bewustzijns-oefeningen, praktische voorbeelden en eventueel presentie videofeedback en belevingsoefeningen.

Scholing is ook mogelijk in samenwerking met Stichting HOOM en Stichting Presentie.

INFORMATIE

Zie ook http://www.zorgethiek.nu/Wie%20zijn%20wij?/CES_CCC/MadeleineWeterings-Timmermann/

PUBLICATIE

M. Timmermann, *Relationele afstemming. Presentieverrijkte verpleeghuiszorg voor mensen met dementie*, Den Haag: Lemma, 2010, ISBN: 978-90-5931-552-5 (proefschrift, promotie aan Universiteit van Tilburg, voorjaar 2010)

NADERE INFORMATIE

Dr. Madeleine Timmermann 0165 303816
m.timmermann@planet.nl

Vorbereiding van vrijwilligers op hun inzet in de thuissituatie

Cursus voor vrijwilligers op het gebied van omgaan met mensen met dementie en hun naasten, als voorbereiding op de inzet in ondersteuningssituaties in de thuissituatie.

DOEL

Vrijwilligers handvatten bieden bij het omgaan met dementie met dementie en hun naasten.

DOELGROEP

Vrijwilligers van HOOM en andere organisaties die vrijwilligers inzetten bij mensen met een dementieel syndroom

INHOUD

De training bevat:

- inzichtverschaffende oefeningen
- kennisoverdracht
- groepsgesprekken
- interviews met familieleden van dementerenden
- stages (optioneel).

4 bijeenkomsten van 1 dagdeel, (eventueel 2 stages van een dagdeel en een terugkom 1 dagdeel)

Deelnemers: maximaal 15, minimaal 8 vrijwilligers per cursus.

HOE EN WAAR

2 keer per jaar.

Op aanvraag.

Locatie afhankelijk van de deelnemers (in overleg).

KOSTEN

Voor vrijwilligers van HOOM gratis.

Informatie over de kosten voor externe vrijwilligers is op te vragen bij HOOM.

AANBIEDER

HOOM

NADERE INFORMATIE

HOOM Zevenbergen

Tel. 0168 356555

www.hoomondersteuning.nl

Psycho-educatie geven aan mantelzorgers van mensen met dementie

DOEL

Scholing en training voor professionals en vrijwilligers in het kunnen bieden van psycho-educatie aan mantelzorgers van mensen met dementie. 60% van de hulp aan mensen met dementie wordt verleend door mantelzorgers, voornamelijk partners en/of familieleden van mensen met dementie. Het is onze maatschappelijke taak om hen daarbij zo goed mogelijk te ondersteunen. Gebleken is dat dit succesvol kan met psycho-educatie.

DOELGROEP

De scholing en training zijn bestemd voor professionele hulpverleners die veel te maken hebben met mensen met dementie en hun mantelzorgers (cliënt en cliëntsysteem). Ervaring met professionele begeleiding is gewenst (dementieconsulenten, casemanagers dementie, POH-ouderen).

INHOUD

In de cursus gaat het vooral om de systematische en complete aanpak van het geven van psycho-educatie: methodisch te werk gaan verzekert succes.

INHOUD VAN DE CURSUS

- De verschillen in de doelgroep worden in beeld gebracht (partner, kinderen, andere familie, al dan niet samenwonend met de cliënt, hun rollen)
- Stress en overbelasting worden toegelicht en uitgediept

- Voorlichting geven, hoe doe je dat?
- Omgangsadviezen bij gedragsproblemen en tips voor mantelzorgers
- Inventariseren en veranderen van coping vaardigheden bij mantelzorgers
- Voorlichting over andere ondersteuningsmogelijkheden
- Zelfzorg voor de mantelzorgers
- Sociale netwerk van mantelzorgers.

Deelnemers leren wat psycho-educatie inhoudt en kunnen zelf psycho-educatie geven aan mantelzorgers van mensen met dementie.

Didactisch bestaat de scholing uit de volgende elementen.

- Theorie
- Interactieve programmaonderdelen waarin deelnemers actief participeren
- Praktijkervaring delen
- Toepassing op de huidige praktijk van deelnemers.

WIJZE VAN AANBIEDEN

De cursus duurt 2 dagdelen, gevolgd door 1 dagdeel waarbij dieper op bepaalde zaken wordt ingegaan, zoals het omgaan met problemen die steeds terugkomen. Meestal wordt gewerkt in groepen van ± 10 personen. De locatie is of de GGzE (locatie de Grijsse Generaal) in Eindhoven, of een locatie in overleg met de aanvragers.

DEELNAMEKOSTEN

Afhankelijk van de vorm: open inschrijving of in company. In overleg met de deelnemers. Kostenindicatie (inclusief BTW): € 1400,00 per dag (2 docenten) en € 30,00 materiaalkosten per deelnemer.
NB: zonder locatiekosten.

INITIATIEFNEMER

Zorgketen Dementie Eindhoven en Omgeving
Secretariaat:
Tamara Langeslag, ti.langeslag@ggze.nl
GGzE locatie Grijze Generaal

AANBIEDER

GGzE centrum voor ouderenpsychiatrie
Winston Churchillaan 75
5623 KW Eindhoven
040 2973272

NADERE INFORMATIE

GGzE centrum voor ouderenpsychiatrie,
locatie Grijze Generaal
Harriët Verbeek
Winston Churchillaan 75
5623 KW Eindhoven
040 2973100
06 12117929
hj.verbeek@ggze.nl

Bewust in contact met dementerende mensen en hun familie

Training voor zorgprofessionals en mantelzorgers.

Dementerende mensen horen erbij! Hoe gaan wij daar als samenleving mee om? Hoe haal je het beste uit de mens en wie neemt daar verantwoordelijkheid voor?

DOEL

Ontdekken en ervaren hoe leven en/of werken met dementerende ouderen zinvol en betekenisvol kan zijn in plaats van alleen maar triest en ellendig.

In staat zijn om levenskwaliteit te ontwikkelen bij dementerende mensen en hun familie.

DOELGROEP

De training is bestemd voor de zorgprofessionals en mantelzorgers

- die ervoor kiezen om met hart en ziel aanwezig te willen zijn zonder daarbij zichzelf uit het oog te verliezen en
- die verantwoordelijkheid willen nemen voor levenskwaliteit en zichzelf niet willen overbelasten.

INHOUD

Het accent ligt op het contact met de dementerende mens. Juist de uitwisseling hierover tussen de deelnemers blijft waardevol in de praktijk: het motiveert elkaar en brengt mensen op nieuwe ideeën. Deelnemers die deze training gevolgd hebben geven aan:

- dat ze beter in staat zijn, zichzelf te zijn in contact met dementerende mensen;
- dat zij minder hun wil opleggen en meer open staan voor wat nodig is;
- dat ze het beter aankunnen (emotioneel);
- dat ze meer innerlijke rust ervaren;
- dat ze meer plezier ervaren;
- dat ze durven eerlijk te zijn;
- dat ze de zin ervaren van zich blijven ontwikkelen.

Iedere deelnemer wordt uitgenodigd aan de slag te gaan met: denkbeelden over dementeren versus de werkelijkheid van dementeren. Stil te staan bij gedachten, gevoelens en lichaamsreacties. Geleerd wordt wat bewust aanwezig zijn is en wat voor effect dat heeft op de dementerende mens en op de verzorger. Ontdekken van je eigen menselijke (on)mogelijkheden. Het leren de ander in zijn waarde te laten, de ander te respecteren en de werkelijkheid onder ogen te zien. Parallel aan de training loopt een counselingprogramma waarin iedere deelnemer werkt aan zijn eigen project, waarmee het geleerde direct gekoppeld wordt aan de eigen praktijksituatie (zorgprofessionals) of thuisituatie (mantelzorgers). De training sluit af met een persoonlijk leerrapport. Vanaf de eerste bijeenkomst kan de deelnemer in de praktijksituatie ermee aan de slag.

HOE EN WAAR

De training wordt gegeven op een mooie plek in de natuur, Leudal Limburg of in overleg elders. Gedurende zeven maanden, 1 dag per maand een groepsbijeenkomst van een hele dag (max. 12 deelnemers). Tussen twee bijeenkomsten is een kleine groepsbijeenkomst van 2 uur (4 deelnemers.).

Data hele trainingsdagen: in overleg. De tijden zijn van 10.00 uur tot 16.00 uur. De data voor de kleine bijeenkomsten worden in overleg gepland.

KOSTEN

€2100 per deelnemer, maximaal 12 personen

7 lesdagen met lunch, 6 kleine bijeenkomsten van 2 uren (4 personen), lesmateriaal

AANBIEDER

Marion van den Waardenberg / Bureau voor Gezondheidsontwikkeling

PUBLICATIE

- Panta Rhei, '*Een herberg met aandacht voor de mens*', op kleine schaal doen wat de moeite waard is
- Panta Rhei, '*Ontwikkelen van levenskwaliteit*' op kleine schaal doen wat de moeite waard is
- Panta Rhei, '*Levenskwaliteit voor jonge ouderen, op kleine schaal doen wat de moeite waard is*'.

- Boek: *Blik op gezond ouder worden*
- Thesis '*Ontwikkelen van levenskwaliteit van dementerende mensen en hun omgeving*', zie: http://www.herberg-pantarhei.nl/Herberg_Panta_Rhei/Thesis.html

Verkrijgbaar bij Marion van den Waardenberg info@gezondheidsontwikkeling.nl

NADERE INFORMATIE

Marion van den Waardenberg MA Gerontology

Bureau voor Gezondheidsontwikkeling
Pijkruidweg 2A

5758 CC Neerkant

077 4664404

info@gezondheidsontwikkeling.nl

www.herberg-panta-rhei.nl

Workshop Contact maken met behulp van 'clownstechnieken'

DOEL

Werken aan een basishouding voor ontmoeten. Deelnemers krijgen inzicht in technieken en maken zich vaardigheden eigen die ze in hun dagelijkse situatie kunnen toepassen. Hiermee kan de workshop een waardevolle bijdrage zijn voor, het samen met een persoon die lijdt aan dementie opbouwen van een liefde en waardevol contact, of het verder vorm kunnen geven en uitoefenen van belevingsgerichte zorg.

DOELGROEP

- Vrijwilligers
- Thuiszorgmedewerkers
- Professionals in de extramurale zorg, welzijn en wonen, actief in PG-zorg (bijvoorbeeld huismeester, MW-er, Ouderenadviseur, welzijnsmedewerker) verplegenden en verzorgenden
- Medewerkers verzorgingshuizen
- Medewerkers afdelingen en woongroepen binnen de intramurale PG-zorg
- Medische en paramedische disciplines in de PG-zorg

INHOUD

Deelnemers gaan zelf ervaren hoe 'stappen tot contact' met mensen met dementie kunnen verlopen. Aan de orde komen items als: elkaar ontmoeten; onbevangen zijn; welk effect heeft mijn gedrag op anderen en gedrag van anderen op mij?; ademhaling; energiestromen; bewust wor-

den van houding, reactiepatronen en fysiek contact; afstemmen op iemand die lijdt aan dementie.

Workshops worden specifiek voor vrijwilligers en voor professionals gegeven. Deze groepen worden niet gemengd.

De workshops worden gegeven door 2 gecertificeerde en ervaren miMakkers.

Per workshop kunnen minimaal 6 en maximaal 12 personen deelnemen. Het aanbod is gericht op groepsgewijze aanmelding. Als individu deelnemen is nog niet mogelijk. Op dit moment wordt de workshop 1 keer per maand gegeven. Uitbreiding van dit aanbod is mogelijk.

Het afgelopen jaar hebben ongeveer 120 personen deelgenomen.

HOE EN WAAR

De workshop omvat 4 bijeenkomsten.

De eerste 2 vinden kort na elkaar plaats; de derde bijeenkomst na 6 weken en de vierde bijeenkomst na 1 jaar. Iedere bijeenkomst duurt 2½ uur.

De workshop wordt gegeven op de locatie van de aanvrager.

KOSTEN

Kosten per workshop (= 4 bijeenkomsten) € 1.320,00 voor de hele groep (onafhankelijk of het 6 of 12 deelnemers betreft). Kosten van de locatie e.d. zijn voor de aanvrager.

HOOFDAANBIEDER

BrabantZorg zorgexpertise Veghel -
team miMakkus

SAMENWERKINGSPARTNER

Opleiding Stichting miMakkus:
ontwikkeling van het product

PUBLICATIE

Folder miMakkus + scholingsaanbod
BrabantZorg academie
www.brabantzorg.eu of
info@brabantzorg.eu
Klantenservice BrabantZorg: 0412 622678

NADERE INFORMATIE

BrabantZorg
Kim Hendriks
Reigerdonk 37
5467 AN Veghel
06 12698279
kim.hendriks@brabantzorg.eu

Toetstheater

Op een ludieke manier ervaringen uit de dagelijkse praktijk herkennen en reflecteren op eigen handelen.

DOEL

Kennisoverdracht waarbij gebruik gemaakt wordt van interactief leren door een appèl te doen op de ervaringsdeskundigheid van de deelnemers zelf. Door het bespreken van probleemstellingen waarbij onder andere gebruik gemaakt wordt van didactische werkvormen zoals visualiseren - associatieve oefeningen – ervaringen uitwisselen, discussie, spelelementen, huiswerkopdrachten wordt de deelnemer een traject mee ingenomen van ervaren, toepassen, reflecteren en conceptualiseren.

- De deelnemer heeft een toename van de kennis over dementie, de verschillende vormen van dementie en is daardoor in staat signalen eerder te herkennen en/of te benoemen.
- De deelnemer krijgt handvatten voor een goede benaderingswijze voor deze groep cliënten wat een verbetering in de omgang met de dementerende oudere geeft.
- De deelnemer is op de hoogte op van de sociale kaart en kan gericht een beroep doen.

DOELGROEP

- Teams in verzorgingshuizen
- Teams in thuiszorgorganisaties
- Medewerkers van CIZ/gemeente
- Vrijwilligers
- Bezoekers van het Alzheimercafé

- Ieder die geïnteresseerd is of wil leren om te gaan met dementie

INHOUD

Met behulp van toetstheater stimuleren we op een ludieke manier de deelnemers de ervaringen uit de dagelijkse praktijk te herkennen, te reflecteren en om te zetten in een meer, op de dementerende afgestemde bejegeningwijze.

Dit vanuit het principe:

Ik hoor en ik vergeet

Ik zie en ik onthou

Ik ervaar en ik zal het mij eigen maken

HOE EN WAAR

- Frequentie is afhankelijk van de organisatie zelf.
- Op locatie.
- Tijdsinvestering Casuïstiek bespreking 1½ uur (soms 2 keer)
- Cursus duur 1½ tot 2 uur

KOSTEN

Offerte afhankelijk van de opdracht

AANBIEDER

Transmuraal Team Ouderen (TTO) van GGZWNB

NADERE INFORMATIE

www.ggzwnb.nl

Productenboek TTO/CT – GGZWNB te vinden op de website van GGZWNB

www.@ggzwnb.nl, doorlinken naar team TTO, via professionals/consultatie /producten catalogus TTO

0164 289777

Methode Meer Mens

De kern van de methode is het zorgcontact. Zorgen voor een ander betekent immers altijd 'contact maken met die ander'. Wat voor soort zorg je ook geeft, zorgen voor een ander kan niet zonder dat contact, zonder interactie. De kwaliteit van zorg staat of valt dus met de kwaliteit van je zorgcontact.

De methode *Meer Mens* is ontwikkeld binnen Stichting Prisma voor de doelgroep mensen met een ernstige verstandelijke beperking, mensen met een dementie en mensen met een Niet Aangeboren Hersenletsel. Een groep cliënten die zich moeilijk kunnen uiten en over het algemeen in bijna alle dagelijkse levenshandelingen afhankelijk zijn van anderen.

DOEL

De methode biedt zorgverleners handvaten om deze cliënten beter te leren kennen en in de zorg en begeleiding beter aan te sluiten bij wat zij eigenlijk nodig hebben. Het doel van de methode is uiteindelijk om deze groep zeer zorgafhankelijke cliënten zo meer regie over hun eigen bestaan te geven en de kwaliteit van hun leven daarmee te verbeteren. De kern van de methode is het zorgcontact. Zorgen voor een ander betekent immers altijd 'contact maken met die ander'. Wat voor soort zorg je ook geeft, zorgen voor een ander kan niet zonder dat contact, zonder interactie. De kwaliteit van zorg staat of valt dus met de kwaliteit van je zorgcontact. En daar gaat

de methode *Meer Mens* over, over het optimaliseren van het zorgcontact dat jij hebt met de mensen waar je voor zorgt.

Het doel van de zorg en ondersteuning die geboden wordt vanuit het kenniscentrum 'Meer Mens' is het verhogen van de kwaliteit van leven van mensen met een beperking en hen zo veel mogelijk te laten deelnemen aan de samenleving.

DOELGROEP

De doelgroep voor de methode 'Meer Mens' is onder te verdelen in drie hoofdgroepen. Dit sluit niet uit dat de methode niet van toepassing is op anderen.

Mensen met een (ernstige) verstandelijke beperking

De mensen waar we het hier over hebben, zijn vaak mensen met een ontwikkelingsleeftijd die lager is dan vier jaar. Het zijn personen die op alle levensterreinen (denk aan zelfredzaamheid, sociale contacten, vrijetijdsbesteding) voortdurende en intensieve ondersteuning nodig hebben. Vaak is er sprake van zintuiglijke stoornissen, beperkingen in de mobiliteit en bijkomende lichamelijke aandoeningen.

Mensen met Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH)

Niet Aangeboren Hersenletsel is een verzamelnaam voor alle letsels aan de hersenen die ontstaan zijn na de geboorte. De betreffende persoon heeft tot aan dit letsel een goede, normale ontwikkeling doorge-

maakt. Als gevolg van een (niet) traumatische gebeurtenis zijn een of meer functies van de hersenen weggevallen of slechter geworden.

Mensen met dementie

Dementie betekent letterlijk 'ontgeestelijking'. Dementie is een chronische, progressieve en onomkeerbare achteruitgang van het psychisch functioneren met lichamelijke, sociale en maatschappelijke gevolgen. Dementie verstoort de activiteiten van het dagelijks leven en heeft zowel voor de dementerende persoon als voor zijn omgeving invloed op de sociale relaties. Het verloop van het proces is individueel verschillend.

De methode kan worden ingezet voor cliënten met een beperking bij wie:

- de beeldvorming niet duidelijk is;
- de ondersteuningsvraag verduidelijkt moet worden;
- door een verandering in het functioneren (bijvoorbeeld door dementie of lichamelijke problemen) de ondersteuning niet meer aansluit op de hulpvraag.

INHOUD

De methode bestaat uit een stappenplan. Het systematisch doorlopen van dit stappenplan bij een cliënt gebeurt altijd onder begeleiding, hetzij van een casemanager van Prisma, hetzij van een daartoe intern opgeleide trainer.

Meer Mens, ontstaan uit overtuiging en enthousiasme en gefundeerd op gedragswetenschappelijke analyse, heeft zich ontwikkeld tot een methode die toepasbaar is op

diverse doelgroepen en die haar meerwaarde inmiddels ruimschoots bewezen heeft. De methode bestaat uit zeven stappen. Het vertrekpunt is de theorie van Ervaringsordering die toegepast wordt op de individuele cliënt. Zo ontstaat, met zicht op de ervaring van veiligheid en de duiding van gedrag een beeld van de cliënt en wordt vervolgens zijn toekomstperspectief geschetst. Tenslotte vraagt de methode om activiteiten die concreet bijdragen aan regie over eigen leven en kwaliteit van bestaan. Vanzelfsprekend bevat de methode een evaluatiemoment, waarmee de cyclus van stappen als het ware opnieuw begint en de weg naar voortdurende optimalisering van ondersteuning en zorg is ingeslagen. De methode bestaat niet alleen uit kennis, maar ook en vooral uit een professionele attitude en een manier van 'kijken naar de cliënt'.

PRODUCTEN

Teamtraining/deskundigheidsbevordering methode 'Meer Mens'

Productomschrijving

Bij een teamtraining/deskundigheidsbevordering 'Meer Mens' wordt de volledige methode uitgelegd, geïmplementeerd en doorlopen met het team van medewerkers dat zorg- en ondersteuning biedt door middel van een casus.

Doelgroep

Medewerkers, familie en netwerk van de desbetreffende cliënt.

Doel

Door het toepassen van de methode 'Meer Mens' zijn de begeleider en het netwerk beter in staat om aan het gedrag van een cliënt betekenis te geven. De methode

biedt aan hen ondersteuning bij handelingsverlegenheid. De ondersteuner en het netwerk krijgen praktische handvatten voor ondersteuning. Binnen een team en mogelijk het netwerk komen 'de neuzen dezelfde kant uit te staan' met betrekking tot de visie richting een cliënt.

Train de trainer methode 'Meer Mens'

Productomschrijving

De train de trainer methode 'Meer Mens' richt zich op het zich eigen maken van de methode 'Meer Mens' en het kunnen overdragen aan anderen binnen de organisatie.

Doelgroep

Medewerkers die in de praktijk andere medewerkers coachen/trainen en eventueel werkzaam zijn met cliënten met een (ernstige) verstandelijke beperking of Niet Aangeboren Hersenletsel.

HBO en academisch denk- en werkniveau.

Doel

De deelnemers zullen na deze training de moeilijk traceerbare hulpvragen van bovengenoemde cliënten kunnen herkennen. Zij krijgen inzicht in de ervaringsordening van de cliënt en krijgen handvatten om hier adequaat op in te spelen in begeleiding en handelen. Na de training zullen zij in staat zijn deze kennis over te dragen op anderen en hen hierin te coachen.

Train de trainer methode 'Meer Mens' voor verpleeghuizen

Productomschrijving

De train de trainer methode 'Meer Mens' voor verpleeghuizen richt zich op het zich eigen maken van de methode 'Meer Mens' en het kunnen overdragen aan anderen

binnen een organisatie in de ouderenzorg.

Doelgroep

Medewerkers die in de praktijk andere medewerkers coachen/trainen en eventueel werkzaam zijn met cliënten met dementie. HBO en academisch denk- en werkniveau.

Doel

De deelnemers zullen na deze training de moeilijk traceerbare hulpvragen van cliënten met dementie kunnen herkennen. Zij krijgen inzicht in de ervaringsordening van de cliënt en krijgen handvatten om hier adequaat op in te spelen in begeleiding en handelen. Na de training zullen zij in staat zijn deze kennis over te dragen op anderen en hen hierin te coachen.

Training Ervaringsordening en Co-regulatie

Productbeschrijving

Driedaagse training van de 'Theorie van Ervaringsordening en co-regulatie'. In deze training wordt de theorie uitgelegd, er wordt ingegaan op de toepassingen in de praktijk en men leert de theorie te gebruiken.

Doelgroep

Medewerkers die in de praktijk werkzaam zijn met cliënten met een (ernstige) verstandelijke beperking, dementie of Niet Aangeboren Hersenletsel.

Doel

De deelnemers zijn in staat de 'Theorie van Ervaringsordening en co-regulatie' te herkennen en toe te passen in de praktijk.

Casemanagement methode 'Meer Mens'

Productbeschrijving

Casemanagement is gericht op een afgebakende vraag met als doel het ondersteunen en adviseren van cliëntsystemen.

Doelgroep

Casemanagement *Meer Mens* kan worden ingezet voor onder andere cliënten met een (ernstige) verstandelijke beperking, mensen met een vorm van dementie en met mensen met een Niet Aangeboren Hersenletsel. Belangrijk is dat de beeldvorming nog niet duidelijk is, de ondersteuningsvraag verduidelijkt moet worden of door een verandering in functioneren de ondersteuning niet meer aansluit op de hulpvraag. Om de gestelde doelen te bereiken worden zowel de medewerkers vanuit wonen, dagbesteding en thuiszorg als het netwerk van de cliënt betrokken.

Doel

De doelstelling van deze ondersteuning en advisering is dat gegevens over de beeldvorming van een hierboven genoemde cliënt systematisch verzameld en concreet gemaakt worden, passende werkdoelen en activiteiten samen met de cliënt en het cliëntensysteem stapsgewijs opgesteld en uitgevoerd worden. Daarnaast is er de doelstelling bij cliënten die tevens ernstig probleemgedrag vertonen, dat zij in de huidige situatie kan blijven functioneren.

Al deze producten worden op maat aangeboden.

KOSTEN

1. Teamtraining: 30 uur inzet casemanager
2. Train de trainer: 30 uur inzet casemanager
3. Supervisie: 2 x 25 uur inzet casemanager
4. Trainingsmateriaal: bBox met daarin: boek *Meer Mens* en Werkboek *Meer Mens*, PowerPoint, instructie dvd, casussen

Kosten:

- inzet casemanagers € 75,00 per uur
- Trainingsmateriaal € 125,95
- Reiskosten à € 0,33 / km

Tarieven zijn exclusief BTW.

AANBIEDER

Stichting Prisma

PUBLICATIE

Jacobien Erbrink: *Meer Mens, Methodisch werken aan kwaliteit van leven*, Adr. Heinen Uitgevers ISBN 979086801138

NADERE INFORMATIE

Stichting Prisma
Biesbosweg 14
5145 PZ Waalwijk
0416 671300
www.prismanet.nl

Dementie in beweging

Cursus voor paramedici en participeren in het dementieNetwerk.

DOEL

Het betrekken van paramedici bij de keten dementie, omdat er steeds meer evidence is dat de kwaliteit van leven voor mensen met dementie en hun naasten verbetert door de inzet van paramedici in de thuis-situatie en mensen daardoor langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

DOELGROEP

Paramedici in de regio Helmond: fysio- en oefentherapeuten, ergotherapeuten en logopedisten.

INHOUD

'Dementie in beweging', een scholing op het gebied van dementie, benaderingswijze en actuele behandelingsstrategieën die door verschillende docenten wordt gegeven. Tijdens deze cursus leren deelnemers hoe zij effectief hun behandeling kunnen inzetten bij mensen met dementie en hun naasten, wat de laatste ontwikkelingen zijn op het vakgebied en hoe zij deze kunnen implementeren in de praktijk.

Daarnaast vormen de paramedici het DementieNetwerk, dat deel uitmaakt van Ketenzorg Dementie voor de regio Helmond. De netwerkwerkliden komen jaarlijks 1 à 2 keer samen voor het uitwisselen van kennis en ervaring.

Door middel van een folder, verwijskaart en informatie richting verwijzers en case-managers wordt gestimuleerd dat pa-

ramedici actiever worden ingezet in de thuissituatie.

WIJZE VAN AANBIEDEN

Een scholingsdag van 8 uur.

Een dementieNetwerk bijeenkomst, waarbij verworven kennis en vaardigheden interactief worden gepresenteerd.

AANBIEDER

Quartz, transmuraal centrum in de regio Helmond

SAMENWERKINGSPARTNERS

CZ fonds, de Zorgboog, Novicare, Elkerliek Ziekenhuis, Fysiotherapie praktijk Campa-nula, Ergotherapie praktijk GRIP.

KOSTEN

Cursuskosten: € 125,00 per persoon.

De scholing is geaccrediteerd voor geriatriefysiotherapeuten, ergotherapeuten en logopedisten voor 13 accreditatiepunten.

NADERE INFORMATIE

- Netwerkprotocol via [www.quartztransmuraal.nl / projecten / dementie](http://www.quartztransmuraal.nl/projecten/dementie)
- www.steunpuntdementie@elkerliek.nl
- Secretariaat van Quartz
0492 595160 Hier is ook de volgende informatie opvraagbaar:
  - Informatiebrochure cursus Dementie in beweging en verwijskaart
  - Folder voor mensen met dementie en mantelzorger over het Dementie Netwerk

8. Websites met nieuws en informatie over allerlei aspecten van en over dementie(zorg)

● www.alzheimer.nl

De Internationale Stichting Alzheimer Onderzoek (ISAO) steunt wetenschappelijk onderzoek naar en geeft voorlichting over de ziekte van Alzheimer. ISAO is afhankelijk van giften. De stichting is in november 1993 in Nederland opgericht.

● www.alzheimercentrum.nl

VUmc Alzheimercentrum is onderdeel van de afdeling Neurologie van het VUmc. VUmc Alzheimercentrum wordt gevormd door al diegenen die direct binnen de patiëntenzorg en/of het wetenschappelijk onderzoek werkzaam zijn, gehuisvest zijn binnen de fysieke omgeving van VUmc Alzheimercentrum en/of gefinancierd worden door VUmc Alzheimercentrum. Het team bestaat uit diverse disciplines gericht op de ziekte van Alzheimer, georganiseerd rondom patiëntenzorg en wetenschappelijk onderzoek.

Met informatie over dementie voor patiënten en professionals en over lopend onderzoek.

● www.alzheimercentrumlimburg.nl

Kenniscentrum van Limburg. Het Alzheimer Centrum Limburg is een samenwerkingsverband tussen diverse gezondheidszorginstellingen in Limburg en de Universiteit Maastricht. Het ACL streeft ernaar om de vooruitgang die met wetenschappelijk onderzoek wordt geboekt hier en nu ten goede te laten komen aan de mensen met dementie en hun familie.

Het onderzoek in het Alzheimer Centrum Limburg richt zich op de volgende doelen:

- Het verkrijgen van een beter inzicht in het ontstaan van de ziekte van Alzheimer en andere dementieën. Parallel hieraan willen wij, ook onderzoeken waarom sommige mensen nog tot op hoge leeftijd juist geen enkele achteruitgang van hun geheugen ervaren (ofwel: succesvol verouderen).
- Het ontwikkelen van betere en kosten- effectieve behandelmethodes, waarmee we de levenskwaliteit van niet alleen mensen met dementie kunnen verbeteren, maar ook van de mensen uit hun naaste omgeving.
- Het ontwikkelen van nieuwe diagnostische methodes, zoals bepaalde MRI-scan technieken onderzoeken, en nagaan of we daarmee betrouwbaar een vroegere diagnose van de ziekte van Alzheimer mogelijk is. Nieuwe ontwikkelingen uit laboratoria worden vertaald naar de situatie van de patiënt.

- **www.alzheimercentrumnijmegen.nl**

Het Alzheimercentrum Nijmegen (ACN) is hét kenniscentrum van Oost Nederland. Het ANC, opgericht in 2003, richt zich vooral op ontwikkeling en onderzoek van ondersteuningsprogramma's die de zorg hier en nu, en de kwaliteit van leven van patiënt en mantelzorgverbetere. Daarnaast draagt het onderzoek van het ANC bij aan de fundamentele kennis over de ziekte van Alzheimer. Door de combinatie van onderzoek en patiëntenzorg kan zorginnovatie zéér snel plaatsvinden.

Het Alzheimer Centrum Nijmegen ontwikkelt bijvoorbeeld ondersteuningsprogramma's voor patiënten en mantelzorgers. Naast patiëntgericht onderzoek levert het Alzheimer Centrum Nijmegen ook een belangrijke bijdrage aan fundamentele kennis middels onderzoek, dat zich zowel op vroegdiagnostiek als op het beloop van de ziekte richt.

Naast alle ins en outs van het ACN, vindt u hier ook informatie over de zorg rondom dementie in de regio Nijmegen.

- **Alzheimercentrum Groningen**

Het Alzheimer Centrum Groningen (ACG) is een kennis- en onderzoekscentrum op het gebied van dementie en maakt onderdeel uit van het Universitair Centrum Ouderengeneeskunde (UCO) van het UMCG. Doel van het ACG is om de kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun naaste omgeving te verbeteren en wetenschappelijk onderzoek naar dementie te stimuleren. ACG is een samenwerking tussen Stichting Alzheimer Nederland en het UMCG. Het ACG is het vierde Alzheimer Centrum in Nederland. Deze website is met name bedoeld voor professionals en biedt onder meer informatie over; verwijzing, onderzoek en behandeling, regionale casuïstiekbespreking en wetenschapsbespreking. Het volledig webadres is: www.umcg.nl/NL/UMCG/Afdelingen/Alzheimer_Centrum_Groningen/Pages/default.aspx

- **www.alzheimer nederland.nl**

Informatie over dementie en hulp, activiteiten van AlzheimerNederland en van alle Alzheimerafdelingen

- **www.dcmnederland.nl**

Site van DCM Nederland, De Friese Wouden is de licentiehouder Dementia Care Mapping (DCM) is een intensieve observatiemethode én een proces. De observatie brengt het welbevinden van mensen met dementie in kaart. Het proces zorgt voor een continue verbetering van de kwaliteit van zorg aan deze mensen. De site bevat informatie over de scholingsmogelijkheden over lopende onderzoeken en resultaten van onderzoeken.

- **www.dementie.be**

Expertise Centrum Vlaanderen geeft informatie en begeleiding aan iedereen die geconfronteerd wordt met dementie.

● **www.dementelcoach.nl**

U zorgt voor iemand met dementie. Wie zorgt er voor u? Uw hart luchten? Adviezen inwinnen? Uw problemen bespreken? Dat kan bij Dementelcoach in tien telefonische sessies met een persoonlijke en professionele coach. Zorgen voor iemand met dementie overkomt je en gaandeweg wordt het steeds zwaarder. Dementelcoach staat mensen kosteloos bij in het zorgtraject voor hun partner of familielid met dementie. Je kunt tenslotte beter voor iemand zorgen als je ook goed voor jezelf zorgt. Om u aan te melden voor de coachgesprekken belt u 0800 - 022 80 77 (gratis). Voor crisishulp neemt u contact op met uw huisarts.

● **www.dementiedebaas.nl**

Via de website DementiedeBaas.nl kan de mantelzorger kosteloos deelnemen aan een on-line hulpverleningsprogramma en ervaringen uitwisselen met andere mantelzorgers.

Hulpverleningsprogramma's

Cursus Dementie de Baas

In de cursus Dementie de Baas leert de mantelzorger onder andere hoe hij/zij om kan gaan met probleemgedrag, hoe belangrijk het is tijd voor zichzelf te nemen, hoe men zijn/haar grenzen aangeeft en hoe men hulp kan vragen. In deze cursus gaat de mantelzorger zelfstandig aan de slag om meer grip te krijgen op de situatie, waarbij deze persoonlijk begeleid wordt door een professionele hulpverlener.

E-info

Via e-info krijgt de mantelzorger 2wekelijks een informatief bulletin met tips over de zorg voor uw dementerende naaste. Deze bulletins worden via de email opgestuurd en geven naast tips ook informatie over zaken die direct en/of indirect te maken hebben met de zorg voor uw demente naaste.

● **www.dementieinbeweging.nl**

Dementie in beweging

'Goed voor de mens, goed voor de zorg'.

Op dit moment voert CBO in opdracht van de VU het implementatieproject 'dementie in beweging' uit. Het project is een samenwerkingsverband tussen de VU (onderzoek) en CBO (implementatie), waarbij het implementatieproject de volgende doelstellingen kent:

- Verbeteren van de kwaliteit van leven voor mensen met dementie in een verpleeg- of verzorgingshuis.
- Verspreiden van de kennis over dementie en bewegen afkomstig uit onderzoek.
- Bundelen van ervaringen van de ervaringsdeskundigen ten behoeve van nieuwe verpleeg- en verzorgingshuizen die een of meerdere interventies willen gaan implementeren.
- Implementeren van de interventies voor kauwen, lopen en pijn (voor een beschrijving zie verder).
- Breed beschikbaar stellen van het ontwikkelde ondersteuningsmateriaal voor verpleeg- en verzorgingshuizen.

Toolbox

Op dit gedeelte van de website vindt u een samenvatting van alle praktische zaken die handig zijn om te weten als u van plan bent om aan de slag te gaan met (één of meer) interventies op het gebied van lopen, kauwen of pijn.

● **www.ideon-dementie.nl**

Ideon, hét kennis en innovatiecentrum voor dementieprofessionals.

Ideon wil er voor zorgen dat de professional in de zorg voor mensen met dementie met de juiste kennis en ervaring in zijn of haar rugzak het werk kan doen. Dit doet Ideon op een vernieuwende en prikkelende manier, met de beide benen in het veld, dicht bij de professional waar het om draait. Maar Ideon kan dit niet alleen. Daarom gaat Ideon samenwerken met verschillende partijen in de wereld van dementie, zoals universiteiten, andere kennisinstututen, zorgaanbieders, de overheid en ondernemers. Er ontstaat zo een netwerk van alle mensen die op professioneel vlak met dementie werken. Zodat men met elkaar kan samenwerken, van elkaar kan leren en kennis met elkaar kan delen.

● **www.innovatiekringdementie.nl**

IDé zet zich in voor goede kwaliteit van leven van mensen met dementie. Lees op deze website de laatste wetenschappelijke inzichten, goede praktijkvoorbeelden en andere nieuwtjes.

● **www.jong-dement.nl**

Website van Euregionaal Platform Jong-Dement

Dit platform kent de volgende doelstellingen:

- Vergroten van de kennis over jong dementerenden en hun omgeving ten aanzien van het ziekteproces en behandeling/begeleiding/ondersteuning
- Informeren over huidig zorgaanbod aan jong dementerende mensen en hun mantelzorgers
- Vergroten van begrip voor jong dementerende mensen en hun omgeving (zowel publieke sensibilisering als politieke bewustwording)
- Bundeling van de reeds aanwezige kennis in de euregio
- Monitoren en zo mogelijk vergroten van de mogelijkheden van nieuwe voorzieningen en activiteiten voor de doelgroep in de euregio
- Vergroten van inzicht in de behoeften van jong dementerenden en hun mantelzorgers in de euregio

● **www.moderne-dementiezorg.nl**

Deze website is een initiatief van advies-, project- en communicatiebureau DAZ.

Op deze website staan op dit moment 219 films over dementie. Er worden wekelijks films toegevoegd. Deze site bevat ook een grote en unieke zoekmachine voor dementiehulpmiddelen. Op de website treft u ook informatie over onderzoek in relatie tot de zorg voor mensen met dementie aan.

● **www.omgaanmetdementie.be/**

Site met adviezen en tips over het omgaan met dementie en mogelijke vormen van hulp in België

● **www.ontmoetingscentradementie.nl**

Alles over ontmoetingscentra, de filosofie, het concept en waar deze in Nederland te vinden zijn.

● **www.thuiswonenmetdementie.nl**

Biedt praktische informatie over bouwkundige en technologische (woning)aanpassingen voor mensen met dementie, waardoor zij langer thuis kunnen blijven wonen, en oplossingen, die bijdragen aan het verbeteren van veiligheid en kwaliteit van leven voor de persoon met dementie en zijn partner.

De informatie is vooral bedoeld voor mensen met dementie en hun mantelzorgers, maar ook voor professionals bij gemeenten, woningcorporaties en in de bouw.

● **www.toolkitdementie.nl**

Voor professionals werkzaam in de Dementie Zorg

Het doel van de toolkit is organisaties en professionals te ondersteunen bij de start, ontwikkeling en implementatie van casemanagement dementie. Tevens draagt het bij aan een eenduidige werkwijze van de functie casemanagement én levert het een bijdrage aan de structurele inbedding en financiering ervan in de langdurende zorg.

Alle leerervaringen, alle kennis en praktische materialen worden gebundeld zodat niet steeds opnieuw het wiel hoeft te worden uitgevonden. De toolkit bestaat uit nota's, checklists, instructies, protocollen, richtlijnen, werk materiaal voor casemanagers, voorbeelden van informatiemateriaal en folders.

De tools zijn ingedeeld naar de volgende hoofdstukken:

A. Voor casemanagers B. Managers en beleid C. Algemene informatie

● **www.trimbos.nl/onderwerpen/psychische-gezondheid/dementie**

Dit kenniscentrum geeft informatie over geestelijke gezondheidszorg, waaronder dementie.

● **www.wonenmetdementie.nl**

De Stichting Wonen met Dementie is een onafhankelijke organisatie die de ontwikkeling van kleinschalig wonen voor mensen met dementie wil stimuleren. Op deze website kunnen geïnteresseerden - van familie tot en met medewerkers - informatie vinden die hen helpt bij het realiseren van woonzorgprojecten waar mensen met dementie zich weer thuis kunnen voelen.

● **www.zorgprogrammadedementie.nl**

De website Zorgprogramma Dementie is een digitaal informatiesysteem. Hierin vindt u informatie en praktische instrumenten om de zorg, het wonen en het welzijn van mensen met dementie en hun naasten te verbeteren of op peil te houden. Het programma is vooral bedoeld voor zorgaanbieders, maar ook voor cliënten en hun naasten bevat het programma belangrijke informatie.

Wat biedt het Zorgprogramma Dementie u?

Met het zorgprogramma kunt u methodisch en gestructureerd inhoud geven aan ketenzorg en vraaggestuurde zorg voor mensen met dementie. U vindt hier checklisten, richtlijnen, standaarden en naslagwerken die voldoen aan de kwaliteitscriteria van het Landelijk Dementieprogramma.

Het doel van de Regionale dementie Ondersteuningsnetwerken (RDO's) is het bevorderen van ondersteuning aan mensen met dementie en hun mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zodat men beter om kan gaan met dementie; de draagkracht van de mantelzorg vergroot; het sociale isolement van mensen met dementie en hun mantelzorgers doorbroken en participatie gestimuleerd wordt.

Via de RDO's en het Provinciaal Coördinatiepunt RDO's Noord-Brabant worden actoren in de dementiezorg gestimuleerd om expertise te ontwikkelen en/of aan te bieden die het goed kunnen omgaan met dementie bevordert.

Provinciale projectleider:
Hilde Stoop
hstoop@zet-brabant.nl
013-543119

Provinciaal
Coördinatiepunt RDO's Noord-Brabant/Zet
Postbus 271
5000 AG Tilburg

